POJEDINI BROJ 1.50 DINARA.

POSTARINA PLAĆENA U GOTOVU

Islamski Glas

NEZAVISNI KULTURNO-PROSVJETNI I INFORMATIVNI LIST

ИСЛАМСКИ ГЛАС
MOSLIMISCHES WOCHENBLATT
HEBDOMADAIRE MOSLIMAINE

Pretplata: Godišnja . . . . Din 72·— Polugodišnja . . Din 36·— Tromjesečna . . Din 18·—

Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ulica broj 2

Izlazi svakog petka

God. I. | Pretplata za inostranstvo Godišnje Din 120·— | 29. novembra 1935. Sarajevo 2. ramazana 1354 | Rukopisi se primaju do utorka o podne | Br. 9.

Džemaluddin Čaušević:

Kur'an i ramazan

Još kao dijete bio sam stekao uvjerenje da je Kur'an knjiga, koja se najviše uči i čita. Učio sam Kur'an pred mojim babom i to svaki dan, a često puta i iza akšama, a kad bi došao Ramazan išao sam u džamiju u našem selu i slušao Kur'an kako se uči javno i kako Ga ljudi pomno slušaju i prate. Tada nijesam znao šta znači Kur'an i šta On sadrži. Istina, otac mi je kazivao, da je Kur'an zbirka Božijih objava i da je u razmacima stavljan na srce i jezik posljednjem Božijem odabraniku Muhammedu kroz dvadeset i tri godine Njegova poslanstva. Tumačio mi je i to da je Božiji odabranik Muhammed primao ove objave trinaest godina u Mekki, a deset godina u Medini i da se prema tome Kur'anska poglavlja dijele na ona, koja su objavljena u Mekki i na ona, koja su objavljena u Medini. Otac me je upućivao da Kur'an poučava samo jednu vjeru koju su poučavale i sve druge objave, koje su stavljane na srce i jezik prijašnjih pejgamebra. Govorio mi je, da je »vjerovanje u jednog Boga i u zagrobni život« glavni osnov Božije Vjere i da je Islam po Bogu postavljena Vjera za cijelo čovječanstvo, i da ne treba gledati na razne nazive koje su ljudi izmislili.

Ovu prvu pouku moga dobroga oca nijesam mogao potpuno shvatiti u ono doba. Ali kad sam otišao u Bihać, a kašnje u Istanbul, te kad sam se kroz nekoliko godina uputio u one znanosti koje su mi omogućile da mogu slušati i ona visoka tumačenja uzvišenih Božijih riječi u Kur'anu, počeo sam potanko proučavati sve ono što sam u djetinjstvu od oca slušao. Tako sam učeći petnaesto poglavlje Kur'ana i slušajući duboka i ubjedljiva tumačenja devetog ajeta, koje u prijevodu glasi »Doista Mi smo u razmacima spustili Našu Opomenu - Kur'an i Mi ćemo Ga stalno čuvati«, stekao sam uvjerenje i osvjedočenje da se je ovo Božije obećanje potpuno izvršilo. Još za života Božijeg odabranika Muhammeda Kur'an je do zadnjeg slova napisan i svi ajeti i sve sure-poglavlja poredani onako kako ih i danas imamo. Prvi muslimani su se natjecali ko će prije moći cijeli Kur'an na pamet naučiti, jer oni koji su znali Kur'an na pamet služili su drugim kao učitelji i vodići. Osim toga Kur'an se je učio i u namazu pa je radi toga morao svaki musliman da nešto nauči iz Kur'ana. Tako je eto Kur'an još za života Božijeg odabranika i pismeno i usmeno bio sačuvan. Tako je nastalo da u Islamskom svijetu vazda postoji po nekoliko stotina hiljada hafiza, koji na pamet znaju Kur'an i svaki dan Ga uče. Zato i jest Kur'an knjiga, koja se najviše čita i uči. Abdullah sin Amrov, a unuk Asov kaže da je pitao Božijeg poslanika Muhammeda: »Za koliko dana trebam proučiti cijeli Kur'n?« Kad mu je Pejgamber kazao u mjesecu jednom, Abdullah sin Amrov je rekao: »Ja mogu brže i bolje od toga«. Onda mu je Pejgamber rekao: »Pa prouči sav Kur'an svako dvadeset dana«. Na ponovno tvrđenje Abdullahovo da može u kraćem roku proučiti sav Kur'an, Pejgamber mu je kazao, da može proučiti sav Kur'an u petnaest ili deset dana, a manje nije dozvolio. Iz ovoga se vidi koliku su pažnju posvećivali prvi muslimani pamćenju Kur'ana i Njegovu učenju.

Ovo i jest velika odlika Kur'ana što kod Tevrata i Indžila nema. Ovo nam jasno dokazuje da je Božiji odabranik Muhammed poslat da očisti po Bogu postavljeni Pravac, Božiju vjeru, od svega onoga što su joj ljudi dodavali.

Učeći drugo poglavlje Kur'ana, a naročito proučavajući ajete 21, 22, 23 i 24, koji glase u prevodu: »O ljudi, pokoravajte se svome Gospodaru, koji je stvorio i vas i one prije vas, pa da se očuvate i spasite« — »Pokoravajte se) onome, koji je učinio za vas zemlju kao postelju, (dušek), a nebo kao visoki krov i koji vam spušta vodu iz visina, pomoću koje vam mnogovrsne plodove proizvađa za vašu hranu, pa nemojte Mu dodavati i zamišljati nikakovog društva, kada vi znate da Njemu sličnog nema.« — »Ako se vi nalazite u sumnji u pogledu onoga, što smo mi u razmacima stavljali na srce i jezik našem slugi Muhammedu (naime o Kur'anu) pa donesite makar jedno slično poglavlje Njegovim poglavljima, i pozovite u pomoć sve one, koje osim Boga obožavate i dokažite istinitost vaše tvrdnje (naime da je Kur'an po Muhammedu sastavljena knjiga), ako vi uopće istinu govorite«. — »Ako ovo ne učinite, a sigurno učiniti nećete, onda bojte se vatre, čije su gorivo ljudi i kamenje, a koja je pripravljena za nevjernike«. Stekao sam uvjerenje da Bog upozoravajući cijelo ljudstvo na svoju neizmjernu moć, poziva sve ljude da samo Njemu služe i da ne postaju robovi svojih izmišljotina, nego da robuju i klanjaju se samo Njemu, pa da tako steknu sreću i blaženstvo u oba života. Nadalje uvjerio sam se da je Kur'an zbirka Božijih objava i da Njemu slično ljudski um sastaviti ne može. Bog eto poziva sve one koji misle da je Kur'an ljudsko djelo i koji kažu da je Kur'an po Muhammedu — koji nije znao ni čitati ni pisati — sastavljeno djelo, poziva Allah sve takove ljude da makar jedno slično poglavlje kur'anskim poglavljima sastave. Ovaj javni poziv kroz hiljadu i tri stotide i pedeset i četiri godine, pročitali su i prijatelji i neprijatelji Kur'ana, svi filozofi i veleumni ljudi pa, Boga mi, ne pojavi se ni jedan sa dokazom u ruci. Za one ljude koji su slijepi a imaju oči, gluhi a imaju uši i one, koji ne pristupaju istini, a imaju srca i ono Božansko svjetlo i um i razum, Bog je odredio vječno poniženje, koje se prikazuje u obliku vatre, koja prži sve one, koji ne vjeruju u Božije objave. »Teško i preteško je stanje onih koji lažu protiv Božjih objava«, veli Allah.

Iz trećega ajeta četerest četvrtoga poglavlja razumimo, da su Božije objave počele »u jednoj blagoslovenoj noći«, dok iz devetdeset sedmog poglavlja doznajemo da je objavljivanje Kur'ana počelo »u jednoj vrijednoj noći, u kojoj sa Božijom dozvolom salaze meleći i Duh, i u kojoj mir i spas vlada sve do zore«. Ovo 44 i 97 poglavlje objavljeno je u Mekki i iz gornjih ajeta razumimo da je Resulullah počeo dobivati Božiju objavu »u jednoj blagoslovenoj i vrijednoj noći«. Iz stotinu osamdesetog ajeta u drugom poglavlju koje je objavljeno u Medini razumijevamo, da je Kur'an počeo dolaziti u mjesecu ramazanu. Prema tome ona blagoslovena i vrijedna noć treba da se nalazi u mjesecu ramazanu. Tako su prema nekim znakovima u suretul-kadru utvrdili da je ta noć jedna od zadnjih deset noći ramazana i da ona biva 27 noć toga mjeseca, koju i mi slavimo kao vrlo vrijednu noć — lejletul-kadr. Pobožni perzijski pjesnik veli: »Her šeb šebi kadrest eger tu kadr dani — svaka je noć vrijedna ako je ti cijeniš i sa dobrim djelima vrijednost povećaš«, što je tačno. U drugom poglavlju 183, 184, 185 ajeti sadrže pouku o postu u ramazanu i o Kur'anu, pa evo u prijevodu donosim »O vi, koji vjerujete propisuje se vama (stavlja se u dužnost vama) post, kao što je propisat bio i na one prije vas, da se vi postom očuvate od grijeha«. — »(Ovaj post je) u brojenju danima (dvadeset devet ili trideset dana) pa ko od vas bude bolestan, ili na dugom putovanju (i bude zbog toga mrsio) napostiće onoliko dana koliko je mrsio, dok na one koji zbog starosti jedva mogu da poste, propisuje se da nahrane po jednog siromaha za svaki dan, koji budu mrsili, kogod svojevoljno bude činio i više dobra to je dobro u njegovu korist (a u svakom slučaju) da postite bolje je za vas ako vi to znate«. — Oni brojeni dani su mjesec ramazan u kome je počeo dolaziti Kur'an, koji je za cijelo čovječanstvo putokaz i koji najjasnijim dokazima opisuje pravi ut, te koji rastavlja istinu od neistine, pa tko od vas sazna da je nastupio mjesec razaman neka Ga posti, ko bude bolestan ili na putu (pa bude mrsio) neka posti onoliko dana, koliko je mrsio (kada ozdravi ili kad se povrati s puta). Bog hoće ono što je za vas lakše, a neće ono, što je za vas teže, da vi posteći dan za dan broj dana upotpunite i da Boga slavite i uveličavate zahvaljujući Njemu što vas je poveo pravim putem«.

Iz ovoga zadnjeg ajeta razumimo posve jasno da je Kur'an počeo dolaziti Božijem poslaniku Muhammedu baš u ramazanu, i to prije hiljadu i tri stotine i sezdeset i devet godina. Svi prvi muslimani koji su vazda bili uz Božijeg poslanika Muhammeda složni su u tome da je prvih pet ajeta 96-tog poglavlja najprije objavljeno. To pet ajeta u prijevodu glasi: »Čitaj, pomoću imena tvoga Gospodara koji sve stvara«. — »On je čovjeka stvorio od usirene krvi«. — »Čitaj, tvoj je gospodar najdarežljiviji«. — »On je onaj, koji nauči čovjeka da piše sa perom«. — »Koji nauči čovjeka i ono što nije znao«. — Kako se vidi, ovim ajetima se jasno upozorava na veliku Božiju moć i na važnost pera i kalema. Jer pero i kalem je najjače pomagalo za širenje i poučavanje nauke o Božijoj vjeri, i za buđenje i dizanje ljudi iz mrtvila. — »Čitaj i piši«, prve su zapovijedi cijelom čovječanstvu. Zato su prvi muslimani vrlo mnogo i snažno gajili nauku i štitili sve vrste znanosti. Pošto je Kur'an počeo dolaziti uz ramazan, te pošto je On zbirka Božijih objava i kao takav sadrži u sebi njajasniju pouku o Božijoj vjeri, to se Kur'an vrlo mnogo uči i čita. U svim pokrajinama gdje ima muslimana to se čini. Naročito je uobičajeno da se uz ramazan mnogo više uči i sluša Kur'an. Kur'an što se više uči i sluša sve više privlači dušu čovjeka. U Kur'anu su riječi i rečenice tako skladno poredane, da najveći učenjaci koji u tančine poznaju arapski jezik, priznaju da tako nešto ne može ljudski um sastaviti. Kur'an nije ni u obliku pjesme, niti u obliku prostoga govora. On ima svoj naročiti stil, koji nadmašuje sve vrste ljudskih govora. Kur'an opisujući Boga i Njegovu stvaralačku moć ima tako uzvišenu stilsku snagu s kojom osvaja i srce i dušu, uslijed čega čovjek mora da prizna da ovakav opis može dati samo Onaj, koji sam sebe opisuje, jer onako Njega ne može ljudski um opisati. Kur'an opisujući Božije odabranike i njihovu borbu u poučavanju Božije vjere, pruža jasnu pouku cijelom čovječanstvu. Kur'an opisujući postanak čovjeka, ne kaže nam kad je to bilo. On ističe samo ono iz čega možemo crpiti pouku, a upućuje pametne i učene ljude da istražuju i pronalaze sve što je korisno za ljudski rod. Zato nije nikakvo čudo, što je znameniti učenjak i veliki mutesavvif (mistik), veliji šejh Muhjuddin el Arabi, koji je živio u petom i šestom stoljeću po hidžri, između ostalih svojih otkrića napisao i ovo: »Kada sam deveti put polazio u Mekku, porodi se u meni želja da razgovaram i sa hazreti Ademovom dušom, kao što sam razgovarao i sa hazreti Idrisom. A baš, u ovoj želji, kad sam obilazio Ćabu, jedan čovjek stavi mi ruku na moja prsa i upita: »Kojeg ti Adema tražiš, jer njih je bilo sto hiljada?« Čudeći se odgovorih mu: »Onog Adema koji je praotac sviju ljudi«. »To ti možda želiš onoga zadnjega Adema, a taj je skoro bio, prije četerest hiljada godina«, reče i ode.

Kur'an opisujući stvaranje Adema i Havve i njihovu grešku koju su počinili kršenjem Božije zapovijedi, opisuje i njihovo kajanje i način kako ih je milostivi Bog kao pokajnike u svoju milost primio i obasuo sa Svojim blagodatima, davši im prve upute o Božijoj vjeri i učinivši ih roditeljima ljudskog roda, koji je kruna Njegova stvorenja. Ovom opisu dodaje i opis i meleća i šejtana (anđela i satana) tako jasno, da čovjek dolazi do spoznaje da su meleći snaga koja vodi ljude dobru, a šejtani snaga koja goni ljude na zlo. Pružajući ovu pouku Svevišnji poziva sve ljude da samo Tev-

bu treba izvršiti dok je čovjek zdrav i dok mu se usta ne zatvore, jer tada su vrata od kajanja zatvorena. Zamišljati Bogu druga ma u kom obliku bilo, to je najveći grjeh i taj grijeh Bog neće oprostiti. Grijeh koji se učini prema ljudima i ljudskoj zajednici takođe je vrlo težak. Ružno djelo čineći ako si nekoga materijalno ili moralno oštetio moraš najprije izravnati račune sa oštećenim, pa se onda kao pokojnik obratiti Bogu. Na primjer nijesi postio, nijesi klanjao i u tom pogledu kršio si Božije zapovijedi, ti ćeš se pokajati, napostiti i naklanjati sve ono što si propustio i povratiti se Bogu i vršiti svoju vjersku dužnost, to ti se kajanje prima. Ali si ti krao, otimao, varao i tako ljudima štetu nanio, moraš najprije štetu namiriti oštećenima, pa onda moliti Boga i obećati da nikad više grijeha raditi nećeš, pa da ti to kajanje bude primljeno kod Boga.

Muslimani i muslimanke poste uz ramazan, uče i slušaju Kur'an svaki dan. Ramazan i post daje im povoda da predoče sebi svoja djela i da ispitaju u koliko se slažu sa Božijim odredbama. Post znači sustegnuti se od jela i vode, te drugih uživanja od rane zore pa do zalaza sunca svaki dan ramazana. Istodobno post znači ustegnuti se od svega što je zabranjeno. Ko hoće da mu post kao veliki ibadet bude makbul taj treba da se čuva svega onoga što je Bog zabranio. Prema tome onaj koji ozbiljno posti neće lagati, neće klevetati, neće nikakovih gadnih i ružnih poslova raditi. Najmanje u sedam dana mi čistimo svoja tijela vodom i safunom, pa naravno treba da očistimo i naše duše od svega onoga što dušu pravi gadnom i crnom. Bog nam je u Kur'anu kazao sve one ružne poslove koji dušu kvare, pa ako hoćemo da naše duše budu čiste i svijetle kod Boga i kod ljudi, trebamo se čuvati svega onoga što je Bog zabranio. U Kur'anu u 59 poglavlju u 18 ajetu Bog poziva pametne pa veli: »O vi koji vjerujete, sjećajte se sa strahopoštovanjem Boga i Njegovih zapovijedi i neka svaka duša za vremena pregleda šta je pripremila za sutra, Bojte se Boga jer u istinu Allah sve zna pa i ono što vi radite«. Bog označuje zagrobni život kao jedan dan, pa veli pregledajte kakvu hranu i branu imate za sutra. Naime promislite jesu li vam vaša djela takova, da vaše duše budu čiste i svijetle pred Bogom. Allah je od vazda i za vazda. On nije ograničen ni sa vremenom ni sa prostorom. Ali On prema našem shvaćanju opisuje zagrobni život kao »sutra«. Biva, ovozemni je život kao jedan dan, a onaj drugi nastaje sutra i svaki pametan čovjek treba da ozbiljno promisli, šta je pripremio za »sutra«. Ramazan je vrlo podesno vrijeme za to razmišljanje. Uz ramazan se najviše uči i sluša Kur'an. Uz ramazan se najviše tumače Božije zapovijedi i zabrane, pa svaki pojedinac može da ocijeni svoja djela i da vidi da li se slažu sa onim, što je Bog naredio. Vruća je želja da svaki musliman vrši svoju dužnost prema Bogu i prema ljudskoj zajednici onako kako Bog naređuje i da imućniji ne zaborave da su i oni siromasi naša braća. Vremena su teška, a u teškim vremenima učinjena pomoć pojačava bratstvo, ljubav, slogu među ljudima. Bog je iz ljubavi stvorio cijele svijetove i na ljubavi se osniva sva sreća i blagostanje cijelog čovječanstva. Čestitam ramazan svim muslimanima i muslimankama želim da ga u zdravlju i rahatluku isposte onako kako treba da Boga obožavaju, da samo Njemu služe da se samo na Njegovu neizmjernu milost pouzdavaju i da bježe od šejtana i svakovrsnih zavodnika. Nadalje Allah obećava da će svakog griješnika koji se iskreno pokaje i odbaci griješenje primiti u Svoju milost bez ikakovog posrednika, kao što je i prema Ademu i Havvi učinio. Čije se kajanje prima, a čije se ne prima Allah je opisao u 77 i 78 ajetu u četvrtom poglavlju ovako: »Božije je obećanje da će primiti tevbu i kajanje samo onih ljudi koji zbog svoje gluposti i neznanja izvrše ružno djelo pa se odmah pokaju i povrate Bogu, Bog će njihovo kajanje primiti. Bog je koji sve zna i Njegova je odluka najbolja«. — »Ne prima se kajanje onih koji zla djela vazda rade, pa kada im smrt postane očevidna, onda izgovore »evo ja se sad pokajah«, niti onih koji kao nevjernici umiru, za takove smo Mi pripravili bolnu kaznu«.

Šakom u svijest i savjest

Prateći našu dnevnu štampu imao sam pokatkad priliku da naiđem na pokoji napis, naročito u konfesionalno opredijeljenoj štampi, u kojoj se napadamo mi muslimani sa raznih strana i vidova. Preko takvih napadaja prelazio sam uvijek s osmjehom sažaljenja, jer sam bio svjestan da takve napise mogu pisati kojekakva neodgovorna i neuračunljiva novinarska piskarala, bilo opet da su potekli iz jednostranih interesa vjerske propagande drugih religija. Osim toga na ovakve napise i napadaje nije bilo potrebno odgovarati iz prostog razloga što oni to nisu zasluživali i što su pisani za izvjesni krug ljudi, na čije, iako dužno, respektovanje mi muslimani kao pripadnici Islama i ne reflektiramo. Ali međutim stvar dobiva sasvim drugi značaj, kada jedan takav napad, taj napad može biti teži i barbarskiji nego što je i jedan do sada izrečen i učinjen napad na Islam i muslimane od strane kulturnih kršćanskih zanešenjaka, kada, velim, jedan takav napad potiče iz pera čovjeka naučnika, predstavnika jedne naučne oblasti kod nas.

Interesirajući se već od duže vremena psihološkom naukom, a naročito originalnim i savremenim njezinim pravcem: psihoanalizom, pored ostalih nabavio sam i djela o psihoanalizi profesora beogradskog univerziteta g. dr. Nikole M. Popovića. Čitajući njegovo djelo »Predavanja iz psihoanalize«, koja je g. profesor držao većinom na Kolarčevom univerzitetu u Beogradu, i, s obzirom na autoritet koji g. Popović uživa kod nas u ovoj oblasti nauke, svakako pred mnogobrojnim slušaocima, naišao sam na jedan pasus, koji me je zaprepastio i radi kojega sam uzeo da napišem ovo nekoliko redaka. Napominjem da ovo ne pišem da bih branio Islam, jer njega kao religiju nije potrebno braniti pred onim ko hoće da stvar objektivno posmatra, nego ovo iznosim radi karakteristike vremena pa i morala izvjesnih ljudi koji se smatraju nosiocima naučne misli kod nas.

Radi razumijevanja dotičnog pasusa, koji ću sada da citiram, a koji je otštampan na 223 strani pomenutoga djela g. Popovića, potrebno je da napomenem, da je prije ovoga pasusa g. Popović iznio psihoanalitičku tezu po kojoj duševno zdravlje čovjeka zavisi od uzajamnog odnosa nagonskih i moralnih snaga, koje postoje u čovječijem duševnom organizmu, a zatim dolazi taj pasus, koji glasi:

»Najvažnija činjenica, koja govori za tačnost ove teze jeste ta, što psihogenih obolenja nema niti ih može biti onde gde nema moralne svesti, ili gde usled naročitih prilika ne mogu da nastanu sukobi između nagona i morala. Iz tih razloga ciriški psihopatolog Paul Mag tvrdi da neuroza nastaje samo u oblasti hrišćanske kulture, a da je u oblasti mohamedanizma, hinduizma i animizma nepoznata«.

Gosp. profesor univerziteta Nikola M. Popović nas muslimane smatra ni više ni manje nego da smo ne nemoralni, nego čak amoralni, to jest da o moralu ni pojma nemamo niti da moral u sebi osjećamo, a sve to samo zato što smo pripadnici Islama! Pa mislim da ni afrički muslimani od svoje poludivlje sabraće nisu doživjeli ovakve uvrede, kakvu evo mi jugoslavenski muslimani moramo da čitamo u jednom naučnom djelu jednog jugoslavenskog naučnika. Istina, reći će se, da g. Nikola M. Popović iznosi tvrdnju jednoga ciriškog psihopatologa a ne svoju vlastitu. I to je tačno. Jer da je to originalna tvrdnja gosp. profesora, onda bi s njime trebalo raspraviti ovu uvredu ne putem štampe, nego na jedan sasvim drugi način. Uostalom ta ga činjenica ništa ne opravdava. On je iznio tvrdnju psihopatologa Maga bez ikakve ograde i kritičkog komentara, nego jedino kao jedan novi dodatak nizu činjenica u cilju dokazivanja i obrazloženja teme koju obrađuje, iz čega izlazi da se i sam sa tom tvrdnjom slaže.

Rekoh unaprijed da nemam namjeru da branim niti Islam niti moral nas muslimana, jer smo našu moralnu vrijednost i moralnost dosada toliko puta pokazali a ovih vremena naročito, samo se pitam, s kakvim će poštovanjem i povjerenjem moći pristupiti neprikosnovenom naučnom hramu naši muslimanski omladinci, kada su svjesni da će im doći na katedru kakav profesor tipa g. Nikole M. Popovića, pa im u svom predavanju kao jedini citat iz na pr. Paula Maga iznijeti ovako grdnu uvredu kakva je ova. Što oni mogu misliti o moralu i spremi takvih profesora i kako uopće mogu cijeniti onu nauku kroz koju moraju da slušaju tako uvredljive neistine. I što je glavno neistine! Koliko se god profesor kroz nauku cijeni, toliko i vrijednost naučnih istina kroz ličnost profesora-naučnika koji ih izlaže. A g. profesor Nikola M. Popović ispao je ovdje kao jedan takav naučni laik, da bi jedan čovjek sa moralnom svijesti na njegovom mjestu odmah povukao konzekvence. Osuđujući tako nepromišljeno i na prečac Islam kao religiju nesposobnu da u svojim sljedbenicima razvije moralnu svijest i savjest, osudio je grdno sam sebe legitimišući se time kao neznalica ili, što je još gore, kao površan čovjek upravo na svom vlastitom terenu, jer naučniku psihologu i filozofu ne smiju biti nepoznate, barem u glavnim crtama tako epohalne tvorevine ljudske duše, kao što je Islam. A naučnik ako je površan on više i nije naučnik od poštovanja i povjerenja, nego obični jedan mudrijaš kojemu nije mjesto u naučnom hramu kakav je univerzitet.

Neosporno je, da se je g. profesor Nikola M. Popović najozbiljnije i najsavjesnije pripremao kada je pristupio obradi ovih predavanja iz psihoanalize, što mu čak priznaju i izvjesni strani stručnjaci, smatrajući njegova djela iz psihoanalize od opšteg a ne samo jugoslavenskog značaja, pa kada je to tako onda se ne mogu načuditi zasto se gosp. Nikola M. Popović nije malo potrudio — a to mu je bila i dužnost — pa barem površno upoznao Islam, da ne bi ovako nenaučan i nazadan ispao. Ako bi ovu omašku odnosno ovaj zaborav analizirali psihoanalitičkim putem, došlo bi se do rezultata vrlo nezgodnih po ličnost g. Nikole M. Popovića, koji kao naučnik bezuslovno mora biti objektivan, inače nije dorastao imenu naučnika. Jer ipak je karakteristično napomenuti da u cijelom nizu predavanja nisam naišao ni na kakvu drugu tvrdnju psihijatra Paula Maga nego jedino na ovu koju sam naveo. Osim toga pročitao sm i dosta djela o psihoanalizi i od samog njenog osnivača Sigmunda Frojda, koja su i gosp. Popoviću sigurno služila kao izvor pri obradi ovih svojih predavanja, pa u njima nigdje ne nađoh sličnu tvrdnju koju je eto g. profesor ispisao negdje u spisima psihijatra Maga. Znači, da naučni interesi i dokazni materijal za vrijednost pomenute psihoanalitičke teze nijesu diktirali potrebu unošenja u predavanja ovoga ni na čemu osnovanog Magovog mišljenja.

Ako već gosp. profesor ne poštuje Islam kao religiju, trebao je barem imati u vidu da ima i lijep broj Jugoslavena pa i njegovih slušatelja i čitalaca, koji tu religiju ispovjedaju, pa je iz čisto nacionalnih obzira mogao se obavjestiti ili ako to nije htio, mogao je ovaj pasus mirno ispustiti, jer kako vidjesmo nije bio ni potreban, pa bi djelo ostalo na istoj visini i cijeni i imalo čak veću naučnu vrijednost zajedno sa profesorskom ličnošću g. Nikole M. Popovića. Ovako na završetku, a oslanjajući se na onu narodnu poslovicu: »Prema svecu i tropar«, a izbjegavajući što gore, i ako bismo u opravdanom revoltu imali pravo, moramo zaključiti: ili je za psihogena obolenja rođeni hrišćanski moral u duši univerzitetskog profesora g. Nikole M. Popovića na vrlo niskom stepenu, ili je on sam sazreo za primjenu psihoanalitičke metode liječenja na njegovoj ličnosti.

Hasan Đikić, učitelj.

Ulomci iz predavanja o ženi

Prije neki dan u dupke punim prostorijama Ženskog pokreta održao je predavanje »O ženi u društvu, nauci i umjetnosti« g. Kulenović, akad. slikar. Publiku je ovog puta predstavljala omladina, omladina oba pola što gđa Živanović sa zadovoljstvom podvlači, aludirajući na sterilnost gospođe: ona je aktivna samo u akcijama koje se isplaćuju.

Malo upozorenja! Nisu ovo u pero hvatane riječi predavača, nego osvrt, pokušaj rekonstrukcije nekoliko od onih istina, argumenata nakalemljenih na glavnu os, koje kako reče sam g. Kulenović nemaju tendencu sugestivnosti. Trudiću se da ne otstupam.

U malom idiličnom seocetu na Visli, koja još onda nije tekla u pravcu sada nacionalističkog Danciga, vodila su govor dva čovjeka. Žeromski, premier književnosti jedne kulturne Poljske, koji u svojim djelima prvi put izvlači ženu na pozornicu, da stati; kako erotski. I naš predavač.

— Zašto ste uzeli ženu kao takvu?

— Šta, zar vi mislite da ću ja pisati o Ksantipi, Katarini, o ženama koje nisu žene glasio je odgovor.

Bitnost njezina je erotika, izvedeno je iz toga.

Tako negdje počinje g. Kulenović. Ne pribjegava čudima, misli naučno i specifičnom dikcijom izlaže.

Ne postoji sudbina, ne postoji udes ni zla ženina kob po kojoj zbog prvog grijeha pripada samo kuhinji i ono fiziološko: rađanje. Ni smrt ne postoji. Ona je proces, faza razvića, tačka na neprekinutoj liniji života, karakteristika njegova.

Hiljade ljeta unazad. Matrijarhat je poduže razdoblje u kojem žena vodi glavnu riječ. Čovjek u pomanjkanju sredstava za egzistenciju prisiljen je da danima napušta ognjište, kako bi održao goli život i osigurao koricu hljeba. Na ženi ostaje kuća. Ona preparira, prerađuje ono što joj muž donosi, obrađuje zemlju, proizvodi, stožer je gazdinstva. Rukovalac proizvodnje, prisvaja postepenu ulogu, ekonomsku i socijalnu prevlast. Kao zemljoradnik prvi je pioner civilizacije.

Prelaz u patrijarhalnost uslovljen je opet onim istim ekonomskim momentom produkcijom, nužnošću. Savršenija proizvodna sretstva omogućuju čovjeku lakši život. Više ne odlazi od kuće. Plug prelazi u njegove ruke, žena se potiskuje, (kultiviše grubost njegovu stvorenu u borbi s elementom), tone u ovisnost. Prvi dani potčinjavanja, degredacije njezine.

Dalje, u posljednje stoljeće. Predavač ilustruje bijedu, za čovječanstvo sraman položaj žene na svim mrljama globusa. U Indiji, kaže: vidio sam ženu gdje vuče plug a muž drži ručicu i šiba je bičem. Orijent joj osporava ma kakvo pravo. Zapad najnaprednije tačke savremene Evrope: engleski London i francuski Paris čine to isto samo u rukavicama. Tako i kod nas. Svugdje. Žene svih naroda imaju zajedničku ulogu seksualnog i intelektualnog ropstva koju im muškarački moral dodjeljuje stoljećima.

Pa šta je učinila, šta je pridonijela čovječanstvu da joj priznamo ravnopravnost, viču, zaboravljajući na granicu koju joj(?) je povukao usud. I ako je nešto dala, nije li to produkt muškarca potpisan po taštoj ženi?

Čudno pitanje. Nekauzalno, dogmatsko provociranje onih što govore, što je potcjenjuju a puni naklanosti, sentimentima ljube ruke, gmižu za njom, ukazuju lice ispod obrazine.

Danas muškarci gospodare svijetom. Seciranju po laboratoriumima, prčkaju po bibliotekama, potcjenjuju lijepi ali nedostojni pol. I na kraju ga pitaju: šta ste doprinijeli.

Ženski mozak je lakši od muškarčevog, uzvikuje Forel. A pošto je mozak mjerilo pameti i znanja, to vam eto čist materijalistički, u gramima izražen argumenat za inferiornost njezinu. Je li istina? Predavač pobija po prilici ovako: bila je slaba proporcionalnost. Mozak na analitičkim terazijama poticao je iz lobanje žene tjelesno zakršljale, slabe, nerazvijene. Malo nesrećan primjer. Težina mozga dolazi u obzir, ali nije i bitna za intelektualnu nadmoć. Medecina više polaže na vijuganje njegove gornje površine. Turgenjev je imao najviše mozga, ali ne i najviše pameti.

Danas ne upoređujemo ženu s muškarcem. Tek pod istim socijalnim, životnim uslovima možemo govoriti o tome. Treba raščistiti: ona je prirodno ovisna o muškarcu isto toliko koliko i on od nje. Ime čovječ-

je zaslužuje isto toliko i muškarac. Razlika je samo organski mehanizam.

Da žena pokazuje smisla i van kuhinje, predavaču svjedoče: Roza Luxemburg, Klara Cetkin, Jean d' Arc, Aiša u Islamu, Katarina u političkom životu Rusije i mnoge druge, koje su uzimale češća i u najekstremnijim akcijama zajedno sa čovjekom. (Francuska revolucija).

Kako je Napoleon postao Napoleonom? Ko bi rekao da za tu slavu zahvaljuje običnoj ženi, koja mu je kao ljubavnica jednog od petorice iz Direktorijuma stavila krunu na glavu. Da nije bilo Josephine Benharnais, mladi bi korzikanac prošao, kao što prolaze mnogi. Neistinita su dakle ona pričanja o herojima što su se rodili sa sudbinama. Istoriju ne stvaraju pojedinci.

Pred kraj. Predavač traži da žene uzmu učešća u borbi za svoja prava. Glavno težište je na njima. A muškarci koji ne žele ostati u mraku intelektualnog, odobriće im i pomoći. Odbacite pseudomilosrđe ljudi. Vi niste uzrok besposlice. Ne plašite se reakcijom. To su pozitivni simptomi koji nagovještaju dolazak novoga. A staro mora da se brani. Pravo i građansko i političko. Intelektualna jednakost žene sa čovjekom je socijalna aksioma. Jedino arogancija muškarca (moć atavizma) može u to da posumnja.

Dž. Krvavac.

Preveo s francuskog: Ahmed Prohić.

„Na kongresu evropskih muslimana"

(Nastavak.)

Kod ponovnog rada, poslije podne, kongres je saslušao stvaran izvještaj, na njemačkom, predstavnika muslimana u Holandiji, gosp. Muhamed-Ali van Beetem-a bivšeg nizozemskog oficira, koji je izjavio da su muslimani u Nizozemskoj i u njezinim kolonijama, čiji se broj penje otprilike na 55 milijona, susretani sa mnogo manje naklonosti, nego holandska, koja vlada nad njima. Oni nemaju čak ni jedne džamije u metropoli. Gradnja ove džamije vrlo je poželjna.

Na kraju ove druge sjednice, jedan istaknuti Talijan grof Bernard Barbiellini Amidei, poslanik, doktor prava, profesor rimskog univerziteta i predsjednik kraljevskog orijentalnog instituta u Napulju, zamolio je kongres da uvedu službeno njegov pristup u muslimansku vjeru. Skupština se je digla da prihvati svečano akt ove izjave, a poljski muftija zatražio je od novog vjernika da izgovori za njim na arapskom i glasno kelimei-šehadet, što je učinjeno u tri maha. Iza toga je sjednica završena. Dodajemo da grof Bernard Barbiellini Amidei, koji je izabrao muslimansko ime: Sejf-ul-Islam (oštri mač Islama), a koji drži da će iduće godine otići u Meku da izvrši dužnost hadža, zna vrlo dobro arapski jezik, kao što poznaje i svoju novu religiju kojoj je pristupio nakon dubokih studiranja.

Na trećoj sjednici kongres je saslušao više saopštenja vrlo velike važnosti.

Jedan predstavnik švicarskih muslimana, izložio je na francuskom, stanje svojih istovjernika, koji su još malobrojni i koji žele za sada sačuvati anonimnost. Ovi muslimani novijeg datuma, mišljenja su, nakon dugog razmišljanja i studiranja, da je Islam vjera, koja odgovara najbolje svim vremenima i svim prilikama.

Gosp. Abdul-Hamid Huramović, predsjednik muslimanskog udruženja i član orijentalnog instituta u Varšavi, govorio je zatim na francuskom o svjetovnoj i vjerskoj organizaciji muslimana u Poljskoj.

Jedan musliman otočanin sir Hubert Stewart Raukin, koji ima također arapsko ime Omer, govorio je na engleskom, o svojim istovjernicima Britancima. Po njemu broj ovih posljednjih penje se na pet hiljada, dok ukupni broj muslimana raznih narodnosti koji žive u Britaniji dostiže trideset hiljada. Napori jednih i drugih umnožavaju se za dobro njihove zajednice i njihove vjere. Govornik je dodao da Islam napreduje u Velikoj Britaniji, gdje sedam do osam osoba pređe na Islam sedmično.

U podne je sjednica prekinuta da mogu učesnici kongresa klanjati džum'a namaz. Emir Šekib Arslan, koji je predsjedavao kongresu, proučio je hutbu i bio odličan imam.

U toku četvrte sjednice, koja je bila u petak poslije podne, poljski muftija, Dr. Jakub efendija Szyenkiewicz, govorio je francuski o temi: Muslimanska tolerancija. Ovaj njegov govor ćemo donijeti u jednom od slijedećih brojeva.

Mađarski musliman Muhamed Ahmed Resulović, održao je na njemačkom interesantan govor o Islamu u Mađarskoj, gdje ima više od tri hiljade muslimana, od kojih pet stotina živi u Budimpešti. On je tražio gradnju jedne džamije i jedne škole u ovoj prijestolnici.

Jugoslovenski delegat, gosp. Derviš ef. Korkut, kustos muzeja na Cetinju i glavni urednika »Glasnika I. V. Z.« u Beogradu, iznio je na francuskom jeziku detaljan izvještaj o muslimanima u Jugoslaviji, kojih ima otprilike 1,800.000, od kojih su 500.000 albanskog i 150.000 turskog porjekla, ali su oni najlojalniji građani Jugoslavije, kao što su i Sloveni muslimani najnacionalniji elemenat jugoslavenskog narodnog stabla.

Na petoj sjednici, u subotu ujutro, kongres je primio na znanje prijedlog njegovog glavnog sekretara, g. Ali El-Gajatia, direktora »Istočne Tribune«, koji se odnosi na uspostavu džamije u Ženevi, internacionalnom centru duhovne i materijalne kulture.

Ovaj predlog je primljen i odlučeno je da se o tom povede ozbiljna akcija.

Zatim se je prešlo na čitanje važnog saopštenja istaknutog austirjskog orijentaliste Dr. Herbert Janskia, koji preporučuje muslimanima da slijede Evropu u naučnoj i tehničkoj oblasti, a koji je izjavio da bi čovječanstvu bilo bolje ako Zapad bude prožet istinskim duhom Islama.

Drugi jugoslovenski delegat (bilo ih je sedam) prof. Muhamed Kantardžić, sekretar Ulema Medžlisa u Sarajevu, koji je dobar statističar, iznio je na njemačkom jeziku ubjedljivu sliku života muslimana u Jugoslaviji.

Govoreći o vjerskoj obuci, govornik kaže da 800.000 muslimana ima 1500 džamija i 900 posebnih škola, kao i državnih. Država izdržaje srednju školu. Nadalje je osnovana i škola za mlade djevojke muslimanke.

Nastavljajući aktivno svoj rad, kongres se sastao poslije podne i na večer istog dana. U toku ovih dviju sjednica, šeste i sedme, više učesnika kongresa je govorilo o raznim interesantnim predmetima. Govorio je i Vejsil efendija Ališan, predsjednik Ulema Medžlisa u Skoplju. Tumačio je dugo, na turskom jeziku, vjersku organizaciju na jugu Jugoslavije, gdje ima sada 300 mekteba, više nego u vrijeme Turske. Naglasio je da se državne vlasti ne miješanju u vjersku obuku. Po njemu muslimana na jugu države ima 1 milijon duša i imaju 1293 džamije, u kojima služi 1629 imama.

(Nastavit će se.)

Veliki događaji u Egiptu

Egipat se nalazi na raskrsnici svoga istorijskog razvitka. Možda su danas najodsudniji dani u istoriji egipatskog naroda od velikog narodnog pokreta Arabi paše koji je htio da provede potpunu slobodu i nezavisnost Egipta..

Pola stoljeća istorije Egipta ispunjeno je velikim političkim borbama. Slobodni narodni duh Egipta nije dopuštao da se više sputava on je tražio svoju punu političku i državnu slobodu. U ovoj borbi naročito se je istakao veliki nacionalni borac Egipta Sad Zaglul paša, koji je kao vođa egipatskog naroda čitav svoj rad ispunio velikim borbama za potpuno oslobođenje Egipta. Ovaj veliki borac nije zazirao ni od najvećih žrtava da egipatskom narodu izvojuje njegova narodna prava. Ovaj veliki muž i ako nije doživio da ugleda svoju veliku domovinu potpuno slobodnu od svih stranih utjecaja, ipak je uspio da posije sjeme slobode koje će konačno uroditi plodom i donijeti pravednu slobodu viteškom egipatskom narodu. Egipat se divovsk bori za tu svoju slobodu. Narod je kao nikada do sada toliko zagrijan tom idejom slobode da je više niko nije u stanju ugasiti. Ta velika politička svijest i ljubav za slobodu svoje rođene zemlje naročito je manifestovana na dan 13. novembra o. god. kao dan na uspomenu kad je engleska vlada u godini 1918. bila prisiljena da proklamuje nezavisnost Egipta koju je kasnije u godini 1922. ograničila. 13. novembar je nacionalni praznik Egipta. Toga dana su u čitavom Egiptu održavani veliki manifestacioni zborovi koji su naročito poprimili oštar karakter nakon zadnjih teških događaja koji su nastali kao reakcija na izjavu engleskog ministra za kolonije. Egipatski narod je bez obzira na stranačku pripadnost toga dana oštro protestirao protiv engleskog imperijalizma i skučavanja egipatskih nacionalnih sloboda.

Naročito su održani veliki manifestacioni zborovi u Kairu. Na jednom ovakom zboru komu je prisustvovalo preko 40.000 učesnika održao je govor vođa nacionalističke strnake Vafd u kome je ocrtao dosadanju borbu koju je Egipat vodio za svoje oslobođenje. Nahas paša je pred mnoštvom naroda izložio veliku borbu koju je Egipat vodio pod vodstvom svoga neumrloga vođe Zaglul paše. Istakao je veliki značaj istorijskog 13. novembra god. 1918. i naglasio da će Egipat svoju slobodu u najkraće vrijeme dobiti i da će se o otpornost i borbenost svijesnih Egipćan razbiti sila i vlast Engleza. U svom temperamentnom govoru današnji vođa Egipta pozvao je narod da bude spreman na najveću borbu i da je ovaj momenat najpodesniji kada će Egipćani moći ujedinjenim snagama da strgaju ropski jaram i izvojuju svoju potpunu slobodu i nezavisnost.

SLOBODA ŠTAMPE U ARBANIJI.

Dolaskom nove Kraljevske vlade u Albaniji, list »Demokratija« donosi u jednom članku, da će štampa biti potpuno slobodna, kako bi moga vršiti svoju dužnost prema državi i narodu.

Mustafa S. Busuladžić:

Islam i Abesinija

(Nastavak)

Ahmed ibni Hambel u svome Musnedu veli, da je jedan kaluđer poklonio Muhamedu a. s. jednu svilenu odoru, koju je kasnije poslao na dar abesinskom caru Ashami. Između darova koje je Muhamed a. s. Negusu poklonio, spominje se jedna odora, boca mirisa i drugo.

Kada je Ashama primio Islam, poslao je Muhamedu a. s. u Meku jednu veliku delegaciju abesinskih kršćana u društvu Džaferovu, da čuju riječi njegove i da se osvjedoče o njegovim svojstvima. Historičari se razilaze u broju ljudi, koji su sačinjavali delegaciju abesinskih kršćana Alejhiselamu. Neki vele da ih je bilo 70, neki 60, a neki opet 50. Sigurno se znade da je među njima bilo mnogo popova i kaluđera (prema jednoj verziji bilo je 7 popova i 5 kaluđera a neki vele obratno).

Kada su došli u Meku, Muhamed a. s. im je ispočetka do kraja proučio »Jasin«. Dok je On učio Kur'an, čitava je delegacija od velikog straha plakala a iza toga su svi primili Islam. O prelazu ovih abesinskih kršćana na Islam, Bog dž. š. u Kur'anu veli:

Ve iza semiu ma unzele iler-resuli terâ e'junehum tefidu mineddem'i mima arefu minel hakki jekulune rabbena amenna fektubna me'aš sahidin (Kur'an-Suretul-Maide).

»Kada su oni (t. j. Abesinci koji su došli u društvu Džafera i njegovih drugova) čuli ono što je dato Muhamedu (t. j. Kur'an) ti Muhamede vidiš njihove oči napunjene suzama zbog toga, što su spoznali istinu i vele, mi vjerujemo Bože i učini nas svjedocima.«

Ibnu Abbas veli, da je 40 Abesinaca došlo Alejhiselamu, koji su s njim učestvovali u bitci na Uhudu 3 god. po H. (625.), gdje ih je bilo ranjenih, ali nije bio niko ubijen od njih.

Ashama je 8. god. po H. (630.) poslao pismo Muhammedu a. s. po svome sinu Erihi s kojim je krenulo 60 Abesinaca. Za vrijeme vožnje, na moru, bila je velika bura. Od velikih vjetrova lađa je potonula i svi se putnici podaviše u valovima burnog mora. U pismu javlja, da je otpremio sve ashabe koji su kod njega bili i da mu šalje svoga sina Erihu sa 60 Abesinaca. Pismo je Ashama završio ovako: »Ako hoćeš da i ja lično dođem ja ću učiniti Božiji poslaniče. Ja svjedočim da je istina ono što si ti rekao. Neka je na te Božiji mir, milost i blagoslov«.

Za vrijeme Džaferova boravka u Abesiniji kod Ashame se je rodio sin, kome je nakon sto je Džafera pitao, nadio ime Abdullah. Veli se, da je Esma Džaferova žena dojila Abdullaha Ashamina sa svojim sinom Abdullah ibnu Džaferom. Kasnije su se djećaci pobratimili i tako ostali do smrti.

Za vrijeme boravka muslimana u Abesiniji, rodilo se je kod njih dvadesetero djece (15 muškaraca i 5 ženskih), Između ostalih rodio se je: Džaferov sin Abdullah, Muhamed sin Ebu Huzejfe i Zejneba kćerka Ebu Seleme. Od mekanskih iseljenika u Abesiniji je umrlo 10 ljudi i 5 žena. Od ashaba su umrli: Amr ibnu Umejje, Abdullah ibnu Hars, Urve ibnu Abdil Aziz, Aiša kćerka Harsova i Fatima kćerka Safvanova.

(Nastavit će se.)

Muslimanski hilafet*)

Vječni znak jedinstva i jednomišljenosti.

Muslimani! nestalo je islamskog hilafeta... S njim je iščezao i posljednji trag islamskog jedinstva i zajedničke riječi... Svi muslimani na raznim stranama zemlje rekoše: Sila i moć je samo kod Uzvišenog i Velikog Boga, i udubiše se u duboki san. Odvažniji naši rekoše: Slava ti Bože, zar ovako muslimani šute za tim vječnim i svetim znakom... Možda će naskoro i oni biti zaboravljeni i biće pokriveni velom zaborava.

To bijaše najbolniji čas i najveći udarac, čak najveći događaj zadesi našu povjest i prošlost slavne vjere! Istinu su oni rekli... Ali oni su sa svojim još otišli u gore nego što je strah i prezir... dalje nego što je ćutanje koje podgriza srca... Njihova riječ bijaše kao hrkanje mrtvaca i Bože sačuvaj... Ali Svemoćni Bog neće se tim složiti i neće dozvoliti da Njegovi vjernici dožive toliku pocjepkanost i ovaj strah, koji ih ponizuje... Još srca muslimana — Slava Bogu — osjećaju snagu Islama koja je potresla svijetom i izgled mu promjenila.

Ali došao je čas kad su se muslimani trgli, kada su se oporavili od teškog udarca koji ih je obeznanio... Počeli su osjećati težinu zločina koju im nanesoše otpadnici i zabludjeli... Počeli su jasnije gledati u oči opasnosti koja prijeti opstanku islamskog jedinstva, i koja presjeca svetu vezu srca, i odvaja duše ujedinjene u ljubavi prema Bogu i Njegovom Poslaniku, zatim na ideji hilafeta i baštini naših poštenih predaka.

Hilafet je bio najjača veza među muslimanskim srcima, najsvetije mjesto u kojeg su bile uperene sve želje i nade — a po svom divnom značenju i imenu najuzvišenija baština poslije Kur'ani Kjerima i Hadisa... Divote li i veličine! Pa samo ime »hilafet« potsjeća nas na halifu Božjeg Poslanika i na Njegove našljednike, čuvare vjere, duša i imetka...

Iz značenja hilafeta ne može se zaključiti da ga ponesu oni koji ne osjećaju svetost položaja i uzvišenost velikog središta Hilafet je stjecište nada, izvor mu je objava upućena svim muslimanima na raznim stranama zemlje...

Danas je shodno da se muslimani ujedine u riječi i polože nade pred tu glavnu misao, koja čuva ugled i uzvišenost vjere i da čuva hilafetu njegovo neuprljano ime, koje smo dužni da ne zaboravljamo, a nećemo ga zaboraviti dokle god nam je jezika koji zbori »U ime Boga...«

*) Preneseno iz kahirsko lista »Savtul-islam«.

Pažnja Sandžaku

»Bolje je da održiš jedan sat na nekom mjestu za Islam, nego da si četrdeset godina na molitvi.«

Muhamed a. s.

»Vjera koja nije aktivna zar je to iskrena vjera?« Ž. P.

Slabljenjem i propadanjem nekadašnje snažne Osmanske države, pod uticajem raznih istorijskih činjenica, nastalo je vjersko, prosvjetno, kulturno i jednom riječi opšte rasulo i nazadovanje u čitavoj državi. Državni centralni aparat je rastrojen i teško je funkcionisao. Zauzet velikim i važnim poslovima — spasavanjem života, nije se mogao baviti drugim stvarima u tako velikoj državi, koja je bila u grozničavoj halucinaciji zbog čestih ratova, janičarskih nereda, unutrašnjih buna, dvorskih spletaka i trzavica oko prijestolja između mnogih pretendenata, ustanaka u pojedinim pokrajinama za oslobođenje itd.

Onda, u XIX. vijeku je bilo stalno na dnevnom redu: »istočno pitanje« — naime podjela Turske. Ona je čas padala, čas se dizala da opet podlegne drugom udarcu. Tako je ona samo životarila u XIX. vijeku i nazvana je »bosforskim bolesnikom«.

Uticajem tako snažnih uzroka pod kojima je ona oslabila kao i njene centralne vlasti, malaksale su također i njene periferne vlasti i sudovi, kojih samo nije ni bilo u našim krajevima. Narod se je razuzdao. Naročito narod sandžačko-crnogorskih krajeva. Svako pleme je postalo državica i svaki pojedinac u njemu gospodar sam za sebe. Niko se više nije bojao vlasti niti je prezao od zakona. Sami su sudili, sami presuđivali.

Škole (medrese) su također, iako ih je malo bilo, slabo funkcionisale. One su bile pribježišta onih, koji nisu željeli u vojsku niti za ralo i motiku, nego kako se priča, danju čas dva pred hodžom, a ostatak vremena po kojekakvim zakutcima. Tako se je skoro i cio narod — zapostavljen svestrano demoralisao i zaostao. Bezbjednost je također bila iščezla. Zakrčene su staze i bogazi razbojničko-partizanskim bandama i busijama oko kojih su se vili vrane i gavrani, jer su mogli obilno naći ljudskih lješina. Čovjek je bio skup koliko jedan fišek (metak) naročito malo ugledniji i imućniji. Skupo je bilo ići pravim putem od pljačkaša kojima je bila profesija razbojništvo. Nikom nije ni na um padalo da se ustegne od prolijevanja krvi pravednikove iz kakve bojazni od zakona ili pak grijeha (azaba), što pripada vjeri — moralu, a kojeg nije skoro ni postojalo. Ako ne glavno, a ono bar među glavnim zanimanjima za mnoge je bila krađa. Plemena su se zatirala za najmanje sitnice. Grijeh i Bog se je bio zaboravio. Naravno da je bilo pojedinaca, koji su činili i iznimku, ali su to bili rijetki slučajevi.

Tako je stanje trajalo do skora od kada se je narod ponovo uveo u red i domašaj postojećih zakona. Negdašnja sveopšta razuzdanost i tako reći — poludivljaštvo je ukroćeno, ali se ipak kadšto pojavi kao meteor po neki grozni zločin kao recesivni nagon gore spomenutih činioca, t. j. one negdašnje raspuštenosti, pa iako postoje zakoni, koji će tu pojavu suzbiti za uvijek. No ipak se javlja neka druga koja je slična toj. Ovako stanje lijepo karakteriše jedna latinska izreka: »Quid leges sine moribus vanae proficiunt?!« (šta pomažu nemoćni zakoni bez morala i dobrih običaja).

I zaista samo moral je jedini stub, koji podržava normalni razvoj, poredak i bezbjednost u socijalnom životu. Jer koliko i kakvih zločinstava i nemoralnih pojava bi se događalo a da za njih nikad zakon ne doznade.

Naime prije nekog vremena desio se jedan grozan čin lažnog svjedočanstva. Nekolicina su potvorili jednog seljaka Halka Ganovića iz sela Gujića, da je ubio Sejfa Bosanca, koji je bio kod njega kao sluga — tobože radi neke sumice novaca — a koji je bio prije toga nestao i nekud otišao. Potankosti o ovome bi dugo odvele. Dakle Halko je to svakako porekao. Nije mu se vjerovalo i bačen je u zatvor. Tamo se je primjenivalo naročito sredstvo kojim se je trebalo primorati Halka da prizna strašni zločin. Nije priznao. Pušten je kući i kako kažu »namignuto« žandarmeriji, da primjeni intenzivno sredstvo primoravanja priznanja. Najzad je morao priznati. A šta priznati? Neshvativo i grozno zločinstvo, koje nije učinio t. j. da je on ubio Sejfa, spalio, ostatke kostiju stukao i koješta — da se ne može opisati. Ovo priznanje je bilo rezultat drakonskih mjera naših, zato nadležnih vlasti. Ali je uskoro uslijedila smrt pod mukama. Na izdisaju je samo mogao reći: »Bog, Bog, Bog ... zna ... da li ...« ali jedva čujno i sprekidano i izdahnuo je. No ipak se čovjek pojavio poslije mjesec dana, t. j. zamišljena žrtva Sejfo Bosanac. Ali šta?! Čovjek propade na pravdi Boga.

Gornja tragedija je jedan drastičan primjer odsutnosti kulture, vjere, morala, prosvjete (koja ne postoji) i t. d., kod ovih lažnih svjedoka, koji su pretstavnici većine, koja je na svašta spremna. Nek je uzred rečeno: može se naći za najmizerniju sumicu novca dovoljno svjedoka, koi će se zakleti da je crno bijelo ili obratno. Čega je ovo posljedica? O, bar da je ovaj slučaj jedina posljedica ovih spomenutih faktora, nego koliko ih još takovih i sličnih.

Iz bračnog života ima primjera da bježe žene pod nikahom od svog muža nekom drugom. Svakako i ovo povlači za sobom strašne posljedice. No toliko mnogo je vrsta ovih poroka, da se nebi mogli nabrojiti niti se iznijeti na vidjelo iz više razloga.

Ovo su, dakle, sve činovi i posljedice ne samo nemorala, nekulture, neprosvijećenosti i davnašnje svestrane zapostavljenosti ovih krajeva. Rijetko je da prođe malo više vremena, a da ne padne neka žrtva od noža ili puške za najneznatniju stvar.

Mogao bih navesti još masu strašnih primjera, koji su posljedice neprosvjećenosti, nekulture i t. d., naročito nedostataka vjere, osobito kod prostog seljačkog svijeta za koga je ona najbolje sredstvo kultivisanja duha. Ali dovoljno je i ovo. Možda nije dobro da otkrivam svu sramotu nehata i nesolidarnosti, kojima smo napustili jedni druge i tako svi zaostali, no, ipak to će se morati učiniti.

No zašto su ovi krajevi Sandžaka (a kao centra u njemu novopazarskog Sandžaka, čije prilike ja i iznosim) ovako svestrano zapostavljeni, zapravo zaboravljeni? Pa svakako što se u njima do najskorijeg vremena nije čulo slovo prosvjete, niti se je pak predavala islamska nauka i razvijalo vjersko-nacionalno osjećanje. Niti je imalo koga da ju širi i predaje. A i ako se je predavala — predavala se je onako kako ne treba i što ne treba. Jer jedina škola iz ranijih vremena je stara Novo-pazarska medresa iz koje su izlazile asketski obrazovane i neaktivne hodže. Pošto nisu bili obezbijeđeni stalnim dohodcima, morali su se prihvatiti kojekakvih sredstava u svojem naučavanju nauke Islama, koja se nisu slagala sa izvorima. Dakle, služili bi se pa i danas se služe romantičnim starozavjetnim bajkama, pričama, apokrifima i t. d., i t. d., samo da bi došli do kakve mršave zarade, bez lijevanja znoja na ralu i motici ili drugom časnom poslu. A te »prosvjete« u vezi sa životom nije bilo.

U tom se je, eto, sastojao program predavanja islamske vjeronauke putujućih hodža, jer se kao nezaposleni radnici »intelektualci« nisu mogli podložiti sunčanoj žezi i prevrtanju zemlje, nego su se morali služiti istjerivanjem đavola iz bolesnika, pisanjem »hamajlija« (zapisa) (o čemu bi se mogla knjiga napisati). Jednom prilikom doveden je neki hodža jednom bolesniku da mu što uči. Pored nečega drugog, čulo bi se od vremena na vrijeme kako kaže: »Uhruđ! Đin git!« što znači: izađi! đavole idi! Pričali su mi da je jedan prodavao dženetdove i to ove godine. Bezbroj bih imao primjera ovake vrste.

Eto tako su morali raditi i dolaziti do hljeba. Dakle, tako su se neke hodže decenijama takmičile u sticanju reputacije i popularnost na takav način. I samo taki su »Islam« propovijedali po selima. Tako je narod nakljukan misticizmom i praznovjericama bez one zdrave Istine, te je tako vjerski zapostavljen i unazađen. A pošto je verski zapostavljen, zapostavljen je onda socijalno, moralno, prosvjetno a naročito ekonomski, što je sada došlo do kulminacije i što je pored nekih drugih najveći uzrok seljenja naših u Tursku.

Ali se mora potvrditi jedna istina, a to je da u svim našim krajevima nije zalazila nikakva prosvjeta u vezi sa životom sela i njegovog boljitka. Sto posto ih nije znalo niti zna harfa ni slova. Ti seljaci su se povijali prema naučavanju svakojakih hodža kao traska prema vjetru, koji nisu mnogo više znali od samih tih seljaka i koji su se od njih razlikovali samo po nezasluženo obmotanoj »čalmi« oko glave, koja im je prišivala naziv »hodža« i držala im tu titulu na visini — kome su se pokoravali bez pogovora.

To su dakle bili te vođe narodne, koje su ga upućivale na »pravi put«. Čast i poštovanje nekim dobrim i učenim izuzetnim alimima, kojih je bilo malo i koji su se rijetko viđali na govorničkoj katedri.

Vidi se iz gornjih primjera, iako se je vjeronauka makar i tako netačno predavala, da je u selo i ta prosvjeta rijetko prodirala i vrlo slab uticaj imala na preporodu duše seljačke. Mekteba po selima skoro nije ni bilo.

Tako su zavisni od naroda širili moral i vjeru pomoću zemlje, na volu i ribi i lastavice koja nosi kelimei-šehadet na Arš i t. d. A nezavisni od naroda t. j. oni čija je egzistencija bila osigurana nekim stalnim prihodom, rijetko su dolazili ili nikako na govorničku katedru — u neposredni dodir sa narodom. Pa skoro je tako i sada, kao da nisu znali (i ne znaju) za prijetnju Muhameda a. s.: »Tako mi onoga u čijoj je moći moj život, vi ćete ili morati napućivati na dobro i sprečavati zlo ili neće dugo proći a Bog će vam poslati od sebe tako strašnu kaznu radi koje ćete Ga zvati u pomoć, ali Vam On neće vapaje uslišati« i »Ili upućujte na dobro i odvraćajte od zla ili će Bog na vas poslati take smutnje i nesreće, koje su crne kao mračna noć, koje će i pametnog smesti u pameti«. Pa onda Božje naređenje u Kur'anu: »Neka se među vama nađe neko, ko će pozivati na dobro, naređivati ono što je od Boga naređeno a zabranjivati ono što je on zabranio« i t. d.

No pa šta treba raditi?

Jedini način kojim se može narod probuditi iz duhovne, moralne, ekonomske, socijalne i kulturno-prosvjetne učmalosti je aktivan rad, požrtvovanje i veliko pregnuće nadležnih vlasti, a bar za podizanje moralno- vjerskog nivoa su neposredno pozvani islamsko-vjerski funkcioneri — i to oni koji ne zavise direktno od naroda.

Da se otvore po selima mektebi i osnovne škole i osigura egzistencija njihovim vjeroučiteljima ne bagatelišući taj poziv koji po prirodi svojoj je najčasniji i od najveće koristi po narod.

Da se po svim osnovdim školama postave marljivi i obezbjeđeni vjeroučitelji, sa stalnim prihodom neovisni od narodne milosti. U mojoj delimeđskoj opštini postoje dvije osnovne škole sa 100% muslimanske djece u kojima još do sada nema vjeroučitelja, nego je tek ove godine opština odredila u svom budžetu vjeroučitelju platicu od 300 dinara, koja je i ako je vrlo niska skresana, ko zna iz kojeg razloga.

Da se hutba prevede na narodni jezik. Vrijednost ovog problema ne bi trebalo isticati, jer mislim da je to svakom pa i laiku jasno kao bijeli dan. Tek hutba, koju bi narod razumio (a to nije sredstvo koje zahtjeva velikih žrtava, već samo inicijativa) omogućila bi željeni preporod u duhovnom i ekonomskom životu. I takva hutba bila bi sredstvo, koje bi najbrže rastrijeznilo i prosvijetlilo narod. Hutbom bi se redovno odgajala i upućivala narodna masa ukazujući joj na dobro i zlo. A jasno je ako se narod redovno vaspitava i upućuje da onda rezultira preporodom i napretkom. Zato se Kur'anom naređuje da se petkom (džumom) ostavi svaki posao, te da se ide u džamiju i to baš radi hutbe, jer je ona, to bi trebalo da je svakom poznato, ustanovljena za prosvjećivanje široke narodne mase, kojoj je nemoguće proći kroz prosvjetne ustanove. A inače čemu služi dosadašnja hutba?! Ko ju razumije?!

Čudnovato je kako naši vjerski mjerodavni funkcioneri ne uviđaju važnost ovog lako izvedivog problema i ne obraćaju aktivne pažnje na ovu stvar, koja bi bila najveći i najdjelotvorniji faktor u vaspitanju, buđenju i preporodu narodnih masa.

Da li oni uviđaju da svaki sloj našeg naroda boluje od po neke bolesti, a hutba na narodnom jeziku bi bila taj lijek koji bi ih liječio.

Postarajmo se svi a naročito vi pozvani i dobro finansirani, na kojima je i narodni i Božji poziv, da se dobro pobrinete za ove stvari (koje su vam date u amanet i dužnost), jer skupa od nas a direktno od vas pozvanih zavisi šta će biti sutra. Zavisi budućnost. Potsjetimo se ajeta t. j. Božijih riječi: »Allah sigurno neće promijeniti stanje jednog naroda, dok on sam ne promijeni«. Pa kako će se narod sam promijeniti bez vođa, bez onih, koji će mu rastaviti zlo i dobro i ukazati mu put koji će ga odvesti boljem i otkriti mu Istinu.

Dakle prenimo se i neka nas zaboli srce jednih za druge. Potpomažimo se! Da li će i dalje vladati nezainteresovanost i nesolidarnost u tužnom i teškom stanju ovih krajeva. I da li će naša vjerska i svjetovna inteligencija i dalje težiti samo svojoj udobnosti i miru, a narod da propada u očajanju, bijedi, neznanju i mrtvilu iz kojeg traže izlaza i spasa seljenjem u Tursku a neznajući ni tamo šta ga čeka.

Da li će imati ikoga koji će praktično razumjeti ove riječi Muhameda a. s.: »Iman nije ono što se želi (čemu se teži) nego je iman ono što se usadi u srce, a što potvrđuju i sama djela. Zaista ima ljudi, koje je zanijela misao o praštanju Božjem, pa su i otišli s ovoga svijeta a da nisu učinili nikakvo dobro djelo. Ti su govorili: Mi dobro mislimo o Bogu Sveviš̌njem«, ali su lagali, jer da su dobro mislili, dobro bi radili.

Ali mi smo potrebni pomoći onih, koji su u stanju pomoći. Želja bi bila naša, a i trebalo bi da mjerodavni funkcioneri prenesu težište svog kulturnog djelovanja u naše odavno zapostavljene varoši i još ranije zaboravljena sela Sandžaka, prema kome se nije niko okretao. Ni »Gajret« ni ostale ustanove i ugledne ličnosti, kojih je bilo i danas ih ima u Bosni. Oni ne znaju za naše krajeve: Južnu Srbiju, Sandžak, Crnu Goru, kao da nas ništa ne veže. No i ako je bilo kakvih djelotvornih pothvata, odnosili su se samo na bosansko-hercegovačke muslimane. I samo ovaj izraz se svuda sreta, gdje je govor o muslimanima naše države. Naši južni krajevi nisu ulazili u kombinaciju. Čudnovato! Kao da su se zaboravile Božje riječi: »Bog je na pomoći čovjeku, dokle je on na pomoći svome bratu«. »Pomažite se u dobrim djelima i bogobojaznosti a ne pomažite se u grijehu i neprijateljstvu«, »Mudrošću i lijepim savjetima upućuj Božjem putu« itd. itd.

No, eto, hvala Bogu u najzadnje vrijeme, odkako su došli u Novi Pazar muftija g. Sukić i šerijatski sudija g. h. Ibrahim Riđanović, stanje naših krajeva se je počelo popravljati. Latentno moralno osjećanje je počelo da se budi i oni, uvidjevši ovo učmalo moralno-vjersko stanje, agilno se dadoše na poso oko buđenja i podizanja istog. Njih često viđamo na govorničkoj katedri u neposrednoj blizini naroda, kako ga upućuju, podižu iz nehata, razvijaju ljubav prema socijalnim islamskim propisima, prosvjeti, rodoljublju i t. d. Ali ipak da bi se cio naš kraj razbudio (jer sela još drijemaju) i pošao naprijed, potrebno je interesovanje i potpora odozgo (od viših vlasti), jer pojedinci ne mogu pored najbolje volje mnogo učiniti.

Njihovim zauzimanjem se je već podigao Dom islamskih novopazarskih ustanova — lijepa zgrada koja će nadamo se, služiti plemenitom i uzvišenom cilju i biti izvor prave toplote i svjetlosti. To će nam budućnost pokazati.

Onda davnašnja, oronula i padu sklona medresa se sada popravlja, pa se nadamo, da će udovoljiti svom zadatku. Vjerujemo da će ovi agilni radnici još puno šta učiniti u kulturnom i moralnom podizanju nivoa Novog Papaza i novopazarskog sandžaka.

Daj Bože veći broj dobrih tumača Kur'ana i hadisa!

Vehbija Muratović,

uč. VIII. razreda Velike medrese, Skoplje.

Ur. Vjersko i kulturno-prosvjetno stanje naše braće muslimana u Sandžaku je očajno. Ni ekonomske prilike nisu ništa bolje. Radi toga vidimo da među tom našom braćom, rasno najčišćom jugoslavenskim elementom pokret za seobu u Tursku se jednako širi. Toj teškoj socijalnoj bolesti treba u državnom i nacionalnom interesu tražiti lijeka i ovaj naš elemenat spasiti od teške opasnosti u koju iz dana u dan srlja. Naročito ovom pitanju trebaju posvetiti svu pažnju odgovorni vjerski organi i nastojati da se ovo zlo spriječi. Mi ćemo pitanju Sandžaka, tome našem gorućem pitanju, koji je od naročitog interesa za razvitak naše muslimanske zajednice, posvećivati naročitu pažnju, pa smo radi toga i ovom članku rođenog sandžaklije, omladinca, dali mjesta, da kao rođeni sin Sandžaka iznese svoje poglede o prilikama u Sandžaku, koji možda nisu ni potpuni. Među našom braćom u Sandžaku treba razviti što življu akciju protiv pokreta seobe, jer je to naša narodna šteta ako i jednu našu porodicu izgubimo. Zato treba brzog i velikog rada na vjerskom, kulturnom i ekonomskom podizanju te naše braće, a bosansko-hercegovački muslimani, koji su sa sandžakijama u čistoj slovenskoj krvnoj i vjerskoj vezi, moraju povesti ozbiljno računa o životu i prilikama pola milijona svoje jednokrvne i jednovjerne braće. Time ćemo učiniti veliko patriotsko djelo, koje od nas imperativno traže i državni i narodni interesi.

KROZ ŠEHER - SARAJEVO:

VAKTIJA
Ramazan 1354. (1935.)

Broj dana	Dan	December	Sunce izlaz s	Sunce izlaz m	Podne s	Podne m	Ićindija s	Ićindija m	Sunce zalazi s	Sunce zalazi m	Jacija s	Jacija m	Imsak s	Imsak m
2	Pet.	29	7	1	11	48	2	4	4	19	6	00	5	7
3	Sub.	30		2		48		3		18		0		7
4	Nedj.	1		3		48		4		18		0		9
5	Pon.	2		4		49		4		18		0		10
6	Utor.	3		5		50		4		18		0		11
7	Srij.	4		6		50		4		18		0		12
8	Čet.	5		7		51		4		17		0		13

»ISLAMSKI GLAS«
Nezavisni, kulturno-prosvjetni i informativni list.
Uredništvo i uprava: Kundurdžiluk ul. br. 22. I.
Čekovni račun Poštanske štedionice Sarajevo br. 1600. .
Broj 9., godina I., dne 29. novembra 1935.

NAŠIM SARADNICIMA.

Molimo svu gospodu naše saradnike da nam svoje priloge za naš bajramski broj dostave najkasnije do 20. ramazana.

NAŠIM ČITAOCIMA.

Uloga štampe u životu jednoga naroda je od presudne važnosti. Mi muslimani Jugoslavije prema svojoj brojčanoj snazi imamo vrlo slabo razvijenu štampu. Stampa je ogledalo kulturnog napretka jednog naroda. Da bi mi mogli potpuno zadovoljiti ovu našu veliku kulturnu potrebu molimo sve naše poštovane čitaoce i apelujemo na njihov islamski hamijet da nas što više pomognu u širenju i razvijanju našega lista, koji je na sebe preuzeo jednu tešku i odgovornu zadaću. Molimo sve naše čitaoce da porade u svom krugu i da prošire »Islamski Glas« prikupljanjem novih pretplatnika. Naročito ističemo da nam je potrebna materijalna pomoć i to vrlo mala da nam se samo plati predplata, pa da onda mognemo podpuno zadovoljiti i naše čitaoce i onaj visoki zadatak koga jedan kulturno-prosvjetni list treba da u narodu vrši. Mi apelujemo na naše poštovane čitaoce da prigodom ramazani šerifa u ovom pravcu što više porade, jer će tim vršiti jedno veliko i lijepo islamsko djelo.

Šaljući bratski mahsus selam vjerujemo, da se naši poštovani čitaoci neće oglušiti o ovaj naš bratski poziv.

ODGOVORI UREDNIŠTVA.

Sabit Arslan, Bos. Brod. — Primili smo Vaš ispravak, ali pošto ne odgovara propisima zakona o štampi jer sadrži mnoge lične momente ne možemo ga uvrstiti. Jedanput smo Vam učinili po volji i ako nismo bili vezani nikakvim zakonskim propisima pa više ne možemo dozvoliti da se vodi polemika čisto lične prirode. Uz. ·· selam.

PREDAVANJE
u Merhametovom pododboru za IV. kvart.

Merhametov pododbor za VI. kvart (prostorije u ulici 6 novembra 53.) održaće predavanje u subotu 30. o. mj. iza teravije namaza sa temom »Mi u svijetlu Islama«. Predavanje će održati Hafiz Ibrahim ef. Trebinjac. Pozivaju se članovi da prisustvuju ovom predavanju.

ZAHVALA
uprave ženske medrese g. Abdulah ef. Fočaku.

Uprava ženske medrese izriče svoju najtopliju zahvalnost g. Abdulah ef. Fočaku koji je Medresi poklonio 30 lijepo ukoričenih džuz'ova Kur'ana i time medresu opskrbio sa ovim potrebnim džuz'ovima, koji su medresi naročito potrebni prilikom učenja hatmi.

Ramazan šerif mubarek olsun!

Dođoše nam opet veliki dani mubarek Ramazana. To su dani puni blagoslova u kojima se duša muslimana uzdiže iznad svakodnevnih briga teške današnjice. U ovim danima vedar duh ispunjava dušu svakog muslimana i ulijeva mu nadu u veliki rahmet Gospodara Vasione, upućuje ga da u ovim danima svoje učmale snage obnovi i svoj životni kotač krene snažnim elanom naprijed. Ovi dani blagoslova treba da u dušu svakog muslimana unemu mir i skopojstvo, da ga pouče da u samoprijegoru i žrtvama tjelesnim i materijalnim jedno veliko djelo, koje će mu biti od koristi. Zato mi muslimani u ovim danima moramo pokazati svu veličinu uzvišene vjere Islama koja nas uči da u žrtvama možemo osigurati svoju sreću i blagostanje. Post ramazanski treba da u nama razvije milosrđe, da našu spokojnost prema zajednivi na koju smo možda bili zaboravili potpuno, u ovim danima ispunimo. Post treba da obnovi naše tijelo i dušu našu, da nas prekali, očeliči i ohrabni za budući rad, da se u svakom pravcu podignemo i razvijemo. U ovim velikim danima Ramazana izvršavamo još jednu veliku zadaću i dužnost, odazivamo se jednoj zapovijedi Božijoj, koji nam naređuje da podijelimo zekat od onih dobara što nam ih milost Božja podari. Dakle Ramazan stavlja u iskušenje naše tjelesne snage i naša duševna osjećanja. Dobar musliman će se odhrvati napastima i odazvati se zapovijedi Božijoj i izvršiti je, jer vršenje ovih dužnosti razviće u njemu sve ostale sposobnosti koje ga dovode da sreće i blagostanja. Razviće u njemu ljubav za radom da bi tako opet mogao odazvati se pozivu Svemogućeg Allaha.

Čestitajući nastupajuće dane ramazani šerifa želimo svoj braći muslimanima da ih u ugodnom raspoloženju provedu, razvijajući i njegujući bratsku ljubav i jačajući u slozi redove svoje islamske zajednice. Neka nam Svemogući Allah podijeli snage, da se mognemo odazvati njegovim velikim zapovijedima i najsavjesnije ih izvršiti!

Pohvalna akcija sarajevskih privrednika

Sarajevski privrednici su u zadnje doba poveli jednu vrlo lijepu i korisnu akciju. Zaveli su jedan lijep običaj koji odgovara onom našem starom i patrijarhalnom načinu sastajanja i razvijanja druželjublja. Održavaju redovno svake nedjelje prijateljska sijela po kućama na kojima se razvija bolje međusobno upoznavanje privrednika, i onda se u lijepom i prijateljskom raspoloženju porazgovore i o svojim poslovnim stvarima. Na ovim sastancima se i najveći neprijatelji izmire i upravo ima dirljivih prizora bratske ljubavi i susretljivosti. Ali ovo prijateljsko nastojanje naših privrednika nije ostalo samo na tom da se posijeli i prijateljski porazgovori i pomuhabeti. Naši privrednici uvijek imaju srca za dobre i plemenite stvari. Njima je uvijek na srcu nevolja i težak hal naše sirotinje. Na zadnjem ovakom sijelu donijeli su jedan hvale vrijedan zaključak da i oni pomognu humani rad našega »Merhameta«. Naši privrednici i do sada su najviše doprinositi za Merhamet, ali oni nastoje da taj njihov obol bude i veći. Zaključili su da stupe u dodir sa Merhametovim upravnim odborom i da mu predlože da poduzmu zajedničku akciju u tom pravcu. Sarajevski privrednici stavljaju Merhametu na raspoloženje svoje poslovne veze sa raznim velikim tvrtkama i tvornicama s kojima oni posluju te će i od tih poslovnih prijatelja zahtijevati da kod isporuke robe jedan dio dobrinesu kao dobrovoljni prilog Merhametu i ovoj našoj humanoj ustanovi učiniti lijepu uslugu. Mi sa naše strane ovaj pohvalni korak naših privrednika najtoplije pozdravljamo u želji da njihov rad na dobro naše zajednice u svakom pogledu uspije.

Na ovom sastanku je izabrana i naročita deputacija privrednika koja će ovu stvar sa Merhametom urediti.

ADVENTISTIČKA PROPAGANDA PO NAŠIM MAHALAMA.

U zadnje doba su adventisti u našem gradu razvili živu akciju i sa svojim brošuricama postali i previše nametljivi. Počeli su obilaziti i kucati po muslimanskim domovima u našim mirnim mahalama dijeleći te svoje brošure sa čisto kršćanskim sadržajem i usput tražeći da im se podijele milodari za Bog zna kakove svrhe. Kako je ovo drzak način na koji ovi nametljivi ljudi nastupaju a uz to i bez odobrenja državnih vlasti, tražimo i molimo upravu policije da rad ovim nametljivcima zabrani i da im ne dopušta da uznemiruju naš mirni mahalski svijet vodeći nedozvoljenu propagandu i dijeleći razne brošurice i letake čisto kršćanskog sadržaja. Dobivamo pritužbe od mnogih ljudi iz naših mahala kako traže milodare i dijele razne brošurice. Zadnjih dana su po našim mahalama silom rasturili veliki broj ovakovih brošurica sa nslovom »Izgubljeni sin« i »Da li se približujemo koncu svijeta?« Brošurice su pune biblijskih citata, u kojima se govori o svršetku ovoga svijeta na način koji može duhove uznemiriti. Ovu i sličnu literaturu sa čisto defetističkim sadržajem trebalo bi bezuvjetno najstrožije zabraniti.

JEDNA KORISNA MJERA GRADSKE OPĆINE.

Gradska općina (socijalno odjelenje) bavi se mišlju, da u najskorijem vremenu izda svim onim koji se na nju obraćaju za bilo kakvu pomoć naročite legitimacije. Svrha je ovih legitimacija slijedeća: U njih će općina ubilježavati sve njene pomoći. Pored toga apelovaće općina na sva humana društva, da prilikom pojave ovih lica, koja od njih traže pomoć, zatraže legitimacije. Tada će ova vidjeti: da li su dotična lica dobila pomoć, pa ako jesu, neće im ništa dati. Na ovaj način želi se suzbiti pumpanje od strane onih, koji od toga žive, a čine to na štetu stidne sirotinje«.

IZ UDRUŽENJA ZEMLJOPOSJEDNIKA U SARAJEVU.

Za vrijeme ramazanskih dana, kancearija udruženja neće raditi kao dosada od 4—6 s. poslije podne, nego će raditi i prostorije udruženja biti svaki dan otvorene iza 6 s. poslije podne pa nadalje po potrebi.

Na ovo se skreće pažnja posjednicima iz provincije.

Prostorije udruženja nalaze se na Vojvode Stepe obali 7/I.

PITANJE OTVORENJA »HADŽI ISA« DŽAMIJE U TALIREVIĆA ULICI.

Na molbu mahaljana »Hadži Isa« džamije u Talirevića ul. Vakufska centrala je dala dozvolu za otvorenje te džamije, ali kako je Vakuf. centrala njen prihod utrošila u druge svrhe, to su mahaljani počeli sa sakupljanjem dobrovljnih priloga za popravak džamije kao i za plaću muezina i imama.

Do danas je sakupljeno 210.— Din.

Dobrovoljne priloge su položila gg.: H. Mujaga Merhemić Din. 100.—, N. N. Din. 10.—, N. N. Din 10.—, Hamdija Kopčić Din. 10.—, Braća Šahinagić, drogeristi Din. 20, N. N. Din. 10.—, Habibe han. Sočo Din. 20, Asim Henda Din 10.—, Mehmed J. Din. 10 i N. N. Din. 10.—.

Spisak dobrovoljnih priloga nalazi se u našoj redakciji Kundurdžiluk 22, pa u koliko bi tko želio dati dobrovoljni prilog, neka pošalje u našu redakciju.

Ovaj akt mahaljana je za pohvaliti i mi apeliramo na braću muslimane, da ih pomogne u njihovom nastojanju.

IZ »HURIJETA«.

Ženski odbor društva »Hurijet« proučiće mevlud 8. dan ramazana u četvrtak na večer iza teravije u društvenim prostorijama Bentbaša 6, pa poziva članove i prijateljice »Hurijeta« da istom u što većem broju prisustvuju.

Odbor.

INVAZIJA PROFESIONALNOG PROSJAČENJA U SARAJEVU.

Pod gornjim naslovom sarajevski »Jevrejski Glas« donosi članak u kojem se osvrće na akciju našega društva »Merhamet« u pogledu suzbijanja prosjačenja. U tom članku list predlaže da bi se na takav način moglo suzbiti prosjačenje i među Jevrejima, pa između ostalog piše:

Posljednjih dana zapaža se u našoj dnevnoj štampi nastojanje izvjesnih humanih i karitativnih ustanova naših sugrađana (naročito se živo radi oko toga u musl. humanom društvu »Merhamet«), da bi se uopšte jednom definitivno i na savremen način regulisalo pitanje profesionalnog prosjačenja u našem gradu.

Najoriginalnije i najefikasnije sredstvo čini nam se onaj metod, o kome se nedavno diskutovalo u »Merhametu«. Naime, društvo misli izdavati t. zv. otkupne markice od Din. 0.25, 0.50 i 1.—, koje bi markice prodavali društveni organi. Čim se pojavi koji prosjak, primao bi isti mjesto svakog novca takvu otkupnu markicu, koju će onda moći jedino da iskupi od društvenog blagajnika ili kojeg drugog organa koga bude društvo odredilo. Na taj način bi se ipak koliko toliko saznalo, ko sve prosjači unaokolo, a to bi bio putokaz za društvo u daljnjem svom radu.

Sa izvjesnim korekturama odnosno jačom kontrolom mogla bi i naša jevrejska humana i karitativna društva preko zajednički postavljenih organa da zavedu red u toj oblasti, a sa konačnim ciljem, da se nađu sredstva i način, da se jednom za uvijek ukloni sa ulice ova socijalna bolest, da Jevreji prosjače po ulicama.

Ako se tome ne stane na kraj za vremena, stojimo i mi ovdje kao u onim mračnim centrima jevrejskog Istoka, East-enda i njujorškog jevrejskog kvarta pred jednim organizovanom invazijom profesionalnih prosjaka koja ubija svaki smisao za milosrđe prema bližnjem.

NARODNO POZORIŠTE.
Premijera drame »žene« od g. Lovrića.

U subotu na 26. o. mj. u večer, davao se je komad pod gornjim imenom od g. Lovrića, koji je kulminirao svojim nemoralnim sadržajem kao nijedan komad do sada, koji se davao na našoj pozornici.

Češće sam puta požalio, ako sam propustio koju premijeru, a ovaj put žalim, da sam prešao preko pozorišnog praga. Jer ono što sam vidio i što čam čuo, nemoguće mi je opisati, a nemam ni riječi, kojom bih opisao sve one nemoralne izraze, kojima je protkan spomenuti komad.

Uzme li se u ozbir sve ono što se pojavljuje u ovome komadu, nemoguće je shvatiti sta je piscu ovoga komada dalo povoda da stavi na papir onako brutalne riječi, a da se i sam nad tim ne zgraža.

Ali, nije nam do toga, da kritikujemo samoga pisca, nega do načina na koji je prikazana pomenuta drama. A, najčudnije je šta je upravu našeg pozorišta moglo natjerati da pomenuti komad iznese pred našu publiku.

Da li su joj zato dale povoda one uvrede, kojima se vrijeđa ono što nam je najmilije — majčinu ljubav. Ili su joj za to dale povoda one gadne i brutalne riječi, koje se ne mogu naći ni u jednom riječniku, nego, koje se samo čuju po javnim kućama.

Zaista, čovjek se pita šta je mislila uprava našeg pozorišta da postigne sa pomenutom dramom.

Zar je potrebno da ponavljamo, da je svima nam poznat zadatak pozorišta — da nosi luču prosvjete — od kojeg se je na žalost naše pozorište ovog puta mnogo udaljilo.

I ako su glumci kao i glumice dobro obradili pojedine uloge i bili na svojoj visini, ipak nam sama radnja komada neda govoriti, kako o pojedinačnoj, tako i o ukupnoj glumi.

Najzad napominjemo, kako su se osjećali pojedini glumci kao i glumice, kad su morali izgovarati onakve nemoralne riječi, koje su bile atentat na njihovu moralnu svijest.

Ako uprava našeg pozorišta nema obzira prema svom ansamblu, a ono bar neka nas ostavi na miru od onakih nemoranosti. M.

DEŽURNE APOTEKE.

U nedjelju imaju dežurstvo slijedeće apoteke: Vrnaić u Kr. Petra ul. i Stočević u Prest. Petra ulici.

Prvi decembar

Prilikom nastupajućeg 1. decembra kada slavimo sedamnaestu obljetnicu našeg ujedinjenja, biće od koristi ako se osvrnemo na hronološki red minulih vremena i iznesemo njihovu sumarnu bilancu. Da bi iz toga mogli crpiti nužne pouke, potrebno je da između tih vremena i događaja uspostavimo neku psihološku vezu i dovedemo ih u logičan sklad i ako je to dosta težak i delikatan pokušaj.

*

Od svoga postanka pa sve do najnovijeg vijeka svi južni Slaveni nikad nisu bili ujedinjeni ni u jednoj tuđoj, a kamo li vlastitoj državi. Nastanjeni na sudbonosnoj raskrsnici između istoka i zapada gdje se susreću i križaju dvije oprečne kulture, svako pleme živjelo je svojim posebnim životom nezavisno od svoje ostale braće, i razvijalo svoju plemensku individualnost sa posebnom historijom i posebnim tradicijama svojim. Tako pocjepani i kao ratarski narod u duši miroljubiv brzo su postali plijenom susjednih ratničkih naroda koji su im pored političkog gospodstva nametnuli svoju vjeru i svoju kulturu, da time još više prodube njihovu podvojenost. Mi nijesmo imali nikakve lijepe zajedničke prošlosti koje bi se sjećali niti nekog velikog svoga carstva koje bi nas privlačilo, kao što je to bio slučaj kod politički pocjepanih, ali kulturno i duhovno srodnih Nijemaca i Talijana. Veliko Dušanovo carstvo trajalo je kao san kratko da je ostalo skoro nezapaženo u tisućljetnoj istoriji našoj. To su historijske činjenice koje nemogu osporiti niti najusijanije jugofašističke glave.

Iz zajedničke sudbine stradanja kod velikih duhova sviju naših plemena rodila se je jugoslavenska ideja, t. j. misao političkog ujedinjenja svih južnih Slavena u jednoj zajedničkoj nezavisnoj državi svojoj. Pored etičkih i etničkih težnja i materijalni interesi upućivali su nas na to. Svaki rodoljub koji se je zalagao za jugoslavensku državnu zajednicu, u tome je nazirao najsigurnije jamstvo za ulog i bolji prosperitet svakog od njenih sudionika. Takva jugoslavenska misao sve je više uzimala maha i krčila svoj put.

*

Prvog decembra 1918. godine zaslugom naše hrabre vojske i slobodnom voljom cijelog našeg naroda izvršeno je historijsko djelo političkog ujedinjenja Srba, Hrvata i Slovenaca. Aktom političkog ujedinjenja brisane su samo granice i uklonjene međe koje su nas do tada dijelile. To je učinjeno samo na teritorijalnom polju ali ne i na duhovnom. Vjekovima stvarane duhovne granice produžile su svoj život i dalje te jednim potezom pera ili mača, se nedaju zbrisati. Duhovno jedinstvo ne dekretira se odozgo. U trajnom zajedničkom životu uzajamnog povjerenja ono se stvara. Samim političkim ujedinjenjem mi smo se tek upoznali ali ne i sporazumili. U prvim danima iza ujedinjenja kada smo bili u patriotskom zanosu oduševljenja skloni da praštamo i pregaramo, bio je najpovoljniji psihološki momenat da se i sporazumimo. No tu zgodu mi smo propustili i djelo sporazuma sudbini prepustili. Sa političkim ujedinjenjem mi smo postigli samo prvu etapu ali ne i konačni cilj na putu krajnog ideala našeg. Do ove etape bila je potrebna fizička, nasilna i rušilačka borba, ali kasnije ovu je trebala da zamijeni psihička, mirotvorna i stvaralačka.

No i iza te etape mi smo u svojoj vlastitoj državi zaveli režim nasilja i time promašili onaj krajnji cilj.

Odmah iza ujedinjenja nastupio je spor na pitanju konstitucionalnog uređenja naše države. Glavne srbijanske partije zagovarale su unitaristički nasuprot prečanskih, koje su tražile federalističko uređenje države. Unitarizam je uslovljavao centralizaciju a federalizam decentralizaciju državne vlasti. Ovo pitanje postavljeno u vulgarnom smislu značilo bi ovako: Ako državu prispodobimo jednoj udobnoj stanbenoj zgradi. Spor je nastao na pitanju unutarnjeg uređaja i rasporeda te zgrade i načina života njenih stanovnika. Unitaristi su zastupali stanovište da tu zgradu treba urediti kao kasarnu a način života njenih stanovnika saobraziti pitomcima jednog internata. U prilikama kakve su u našoj zemlji u kojoj je narod politički orijentiran u plemenskom i konfesionalnom, a partije u regionalnom pravcu, unitaristička država u praksi značila bi isto što i kazamat, a centralistički režim isto što i patrijarhalni način života koji se nije mogao održati ni u uskoj familijarnoj, a kamo li u širokoj socijalnoj zajednici.

Federalisti pak želili su da se unutrašnjost naše državne zgrade udesi tako kako bi svaki od trojice braće imao svoj zaseban stan u kojemu bi svaki mogao voditi samostalno kućanstvo, a svi skupa brinuli se za održavanje cijele zgrade te njeno osiguranje od požara, provale i svih drugih nezgoda koje bi je mogle zadesiti.

Unitaristi su prigovorili fedelarizmu da bi on mogao oslabiti snagu naše države, a federalisti su odgovarali da snaga svake države leži u zadovoljstvu njenih državljana i da je zadovoljstvo jedini preduslov patriotizma i narodne odbrane. Tako shvaćen federalizam naišao je na bolji prijem od unitarizma u širokim slojevima prečana i postao popularan.

Pravilno shvaćen i jasno protumačen federalizam pored toga što je u skladu sa historijskim tradicijama našim i inače je blizak plemenitoj i viteškoj duši našeg naroda čije je srce po svojoj prirodi prožeto pravičnim i miroljubivim osjećajima.

Suština našeg ustavnog pitanja bila je u tome. Kako se vidi niko nije negirao potrebu našeg ujedinjenja, niko nije dirao u cjelinu naše države, niti rušio našu masivnu državnu zgradu da bi od njenih ruševina pravio nezasićene male kućerke. Tako pitanje nikada nije bilo ni postavljeno u konstitucionalnom sporu. U časovima očajavanja kada se je u Beogradu pomišljalo i na amputaciju, na izvoru jugoslavenske misli u Zagrebu nikada se nije ni sanjalo o konfederaciji.

Prva greška počima sa sazivom Privremenog narodnog predstavništva, koja je unijela zabunu i pometnju u našim duhovima i pomutila odnose među jednokrvnom braćom.

Vladi P. N. P. povjeren je mandat da provede izbore za konstituantu. Ti izbori provedeni su u znaku najekstremnije političke borbe.

Na taj ustav položili su zakletvu kasniji narodni poslanici pa i Njegovo Veličanstvo Kralj kao ustavni vladar. No i pored toga ustavno pitanje nije skinuto sa dnevnoga reda.

Inaugurisani parlamentarni režim nije donio željenih rezultata. Nije se mogao ustaložiti jedan trajan politički kurs koji bi događajima dao bar jedan normalan. tok. Afere i iznenađenja nizali su se iz dana u dan. Profanisana je i ustavnost i demokratija, narušeni su autoriteti i pokolebana vjera u zakonitost. Poslovica »kadija te tuži, kadija ti sudi« postala je opet aktuelna.

Činovnički stalež je prenatrpan. Na plate aktivnih državnih činovnika kod nas se troši oko četiri milijarde godišnje a to je cijeli novac koji se nalazi u opticaju naše zemlje. Sada, kada je kupovna snaga seljaka i radnika pala ispod minimuma, činovništvo je ostalo jedina sigurna mušterija čaršije tako da bi i nju skoro upropastila redukcija činovničkih plata.Učinovnički kader pored tolikih nekvalifikovanih uvukli su se i mnoge zanatlije, koji bi i na drugom mjestu mogli naći izvora svoje egzistencije. Radi ovakvih mnogi inteligenti i školovani ljudi ostali su nezaposleni. Ova invazija partizana i režimski protekcionizam kod prečana je shvaćen kao hegemonija Srba i ako oni kao cjelina od toga moralno više gube nego što se materijalno koriste. Oni koji se oslanjaju na državnu vlast, gube samopouzdanje i spekulativni duh i zamah u privdenom pothvatu.

Sticajem svih tih neprilika jedna čista i bistra situacija , jedna prosta istina postala je tako zamršena, da nismo više mogli raspoznati početak od kraja, sredstvo od svrhe, javu od sna, realno od idealnog.

Zabluda je prevladala razbor, srce je potisnulo razum. Ljubav za jedinstvo naroda i cjelinu države, pretvorena je u ljubomoru koja sumnjiči na sve i plaši se svoje sopstvene sjene i vlastitih utvara. Čitava jedna decenija protekla je u znaku jedne fikcije. Ta fatamorganska vizija to je plod tolikog napora i rada koju sada moramo odbaciti kao zamršeno i neuporabljivo klupko.

U takvom metežu i narod i njegovi predstavnici izgubili su glave. Parlamenat je pretvoren u jednu vavilonsku kulu u kojoj se je govorilo svim drugim jezicima osim onog na kojem bi se mogli sporazumiti. Zaslugom naše slavne vojske ujedinjeni narod, razjedinjen je i zavađen tako, da su se i oni koji su po prirodi miroljubivi do bjesnila klali i mrzili. Sve ovo kulminiralo je sa onom u parlamentarnim analima nezapamćenom groznom tragedijom. Odmah iza toga postalo je jasno za svakog, da se takav parlamentarni režim ne smije dulje produžiti, Nastaviti sa takvom praksom značilo bi provocirati narod i razoriti državu. Trebalo je ukloniti ono što je postalo kamen smutnje i spoticanja kao i režim koji je na njemu sazidan.

Politika upokoriti pa vladati nije bila savremena. pa ni takva nasilna vladavina nije mogla da bude trajna.

Prirodna i logična posljedica svega toga bila je ta, da se oduzme vlast od onih koji su narod zavadili i preda onima koji su ga ujedinili. Time se je davala dovoljna satisfakcija i lipanjskim žrtvama i ispunjavala posljednja testamentarna želja njihovog velikoga vođe.

To je shvatio i naš uzvišeni vladar, Njegovo Veličanstvo blaženopočivši Kralj. Dosljedan svojoj zakletvi ustavnog vladara, pošto je iscrpio sva ustavna sredstva u krajnjoj državnoj nuždi a po pravilu »Salus imperium suprema lex est« poslužio se je svojim prerogativima drugog ustavnoga faktora.

(Nastaviće se.)

E. Bulbulović.

Previranje u redovima ilmije

(Nastavak.)

II.

Ovo dezolatno i sudbonosno stanje odražuje se svakodnevno. Štetu snosi sama ilmija. Posljedice ovog se najbolje mogle uočiti prilikom donošenja Pragmatike za vjerske službenike. Iako se mnogo načina predlagalo za pravilno i pravedno riješenje toga pitanja i to kroz mnogo godina, ipak se ono riješilo samo djelomično i nepravedno u 85% ilmijskog staleža i na opštu štetu same muslimanske zajednice. Rješavajući to pitanje, odlučujući se faktori našli pred nesložnim ilmijskim kaderom, pred apsolutvlašću, bez javne spontane kritike od pozvane, zainteresovane strane, bez javnog objektivnog glasila, koje bi zastupalo interese pravednih zahtjeva ilmije i kao staleža i kao važnog faktora u radu za našu vjersku zajednicu. Kratko rečeno: tada kao i sada ilmija nije bila povezana međusobno preko svojih organizacija, preko svojih Udruženja. U zadnji čas se ilmija prenula, jer je sadržaj pragmatike djelovao kao topovska paljba, koja je probudila ilmiju. Zaredaše izjave, ali izjave pojedinaca.

Jedine organizacije, koje se pojavile, bile su ona imama-matičara i ona u Tuzli »Mirkat«. Prva je vodila brigu za 25% ilmijanskog staleža, a ona u Tuzli samo za jedan određeni teritorij — muftijstvo tuzlansko — Imami-matičari su smatrali za potrebno izdvojiti se u posebno udruženje iako im je poziv, po prirodi, istovjetan sa ostalim članovima ilmijanskog staleža. Glas imama matičara se nije uvažavao. Razlog je tome bio, što je u to udruženje, po mojem saznanju, organizovano 52% imama matičara, dakle 14% svega staleža iz B. i H. što su Pragmatikom oni obuhvaćeni razlog je taj, što ih vlada nije žrtvovala i branila ih, kao tradicionalne »državne« imame iz doba partijskog režima od 1925./26. Glas »Mirkata« i ostalih pojedinaca je ostao neuvažen i Vakuf. Vijeće »nije moglo naći« sredstava da svu ilmiju Pragmatika obuhvati.

Tako smo dobili ovu sadanju Pragmatiku, koja ne zadovoljava ilmije one, koja radi i djeluje na terenu.

I ostala se pitanja, koja se pojavljuju dnevno, od slučaja do slučaja, rešavaju bez sudjelovanja ilmije, a u dosta slučajeva logički i na i moralnu i materijalnu štetu kako samih interesenata, vjerskih službenika, tako i na opštu štetu naše zajednice i njen prosperitet.

Za to imamo nebrojeno dokaza u pojedinim mjestima i krajevima.

Doživljajući sve ovo, svjesni pojedinci, iz ilmijanskog staleža, stenju i progovaraju i razgovaraju kao jedini lijek svemu ovom: jaka i složna organizacija ilmije i njena i usmena i pismena riječ u obranu kako staleških tako i opšte islamskih interesa. I islamska štampa u tom smislu djeluje. No, sve to ostaje bezuspješno i bez željenog rezultata. Zašto? Jedan je razlog to, što se ne može da postigne jednoobrazno mišljenje u načinu organizovanja. Jedni su za opštu organizaciju za teritorij Ulema Medžlisa, pa i za svu državu. Drugi su za sreske organizacije. I jedno i drugo je, izgleda još neostvarivo zbog pomanjkanja ljudi za provođenje toga posla.

Svaka akcija počima od pojedinca. U svakom srezu ili u spojenim srezovima s manjim brojem ilmije treba da bude pokretač znan, vješt, duševno i moralno jak i kuražan, pa da povede akciju i da ubijedi svoje kolege o potrebi te organizacije i — po saglasnosti, da je i izvede. Za centralnu, opštu, organizaciju treba n. pr. u Sarajevu takovih ljudi, koji će povesti, izvesti, organizovati i održati organizaciju i odbraniti je od svih navala koje bi se, bezuvjetno, pojavile. Nek mi se ne zamjeri, ja tvrdim, da takovih u Sarajevu nemamo u redovima **narodne** ilmije. Pa i u sjedištima Muftijstva je rijetko naći takovih. Sami raspored kao da je išao za tim, da onemogući jače ljude od akcije. Starim se ne priznaje kvalifikacija, mladim »kvalifikovanim«, se to »ne preporučuje«, jer treba da su zahvalni na privilegiju, koje im je učinjen sa imenovanjima! Eto, taka je psihoza danas, i takovi su momenti kod ilmije.

Za to mi nemamo ni sreskih ni centralne, opšte organizacije ilmije.

Ilmija to sve uviđa, iz redova se javljaju pojedinci i nastoje provesti tu organizaciju. Ali nastoje... Nastalo je opšte previranje u redovima ilmije, koja osjeća svoju propast od ovakovog stanja.

U posljednje se vrijeme javljaju pokreti imama-matičara, da prikupe neučlanjene članove, pa muallima u Tuzli, pa »Mirkat« nastoji postati opšte udruženje, a i pojedinim srezovima se nastoji oživiti ili osnovati svoje sreske organizacije. To sve daje dokaza da ilmija osjeća ugroženost svojih interesa u današnje doba, kad se opet rješava zakonodavstvo naše vjerske zajednice, čiji je ilmija i te kako jaki faktor. Ali po sadašnjim znacima i konturama se ne da zaključiti, da će ilmija, uz ovakove prilike, doći do svojih udruženja, a tim i do svojih opravdanih prava. Opet bi se moglo dogoditi, da se ta pitanja riješe bez sudjelovanja narodne ilmije i na njenu štetu. Od tog bi se porodila jedna nedogledna borba, koja može štetiti svim muslimanima.

Ako se i to dogodi još sada, historija će zapisati da današnja narodna ilmija zbilja nije bila dostojna svog poziva. Vrijeme prolazi, a događaji se odvijaju nepitajući nikog, kako mu je?!

III.

U ovim sudbonosnim časovima ilmija ne bi smjela ostati pasivna. Ilmija, kao naš najugledniji stalež, kao stalež, koji je sebi stavio u dužnost, da bude onaj faktor, koji kreće našom sudbinom, koji daje smjer svim pokretima, kao što je bilo i u prošlosti, onaj stalež, koji nosi svjedodžbu i formalno i stvarno, da je najinteligentniji stalež, treba danas da to sve i dokaže. Dokazaće svojim radom za narodno dobro. Raditi se može samo pomoću savremenih sredstava. Jedno je od tih staleška organizacija, postavljena na islamske osnove, koja će u svoje redove okupiti sav ilmijanski stalež i učvrstiti ga u čvrstoj vjeri na putu borbe za ostvarenje islamskih ideala uz obezbjeđenje materijalnih sredstava za zemaljski život.

Kakovo treba da bude to udruženje? Po sadržaju i opsegu? Po sadržaju treba da bude prosvjetno i staleško. Branić i zastupnik islamskih ideja i muslimanskih interesa zajedno s promicanjem staleških interesa svagdje i prema svakom! Teritorijalni opseg kakav može da bude sada, u prvim časovima? Gdje ima vjerska, mjesna organizacija, neka ostane, kao osnov za opštu organizaciju. Zar se ne bi mogao još sada osnovati Savez Udruženja Ilmije u Sarajevu?

Koliko mi je poznato sada imaju 8 udruženja, pa zar ne bi ta udruženja mogla postaviti osnov za jedan Savez, koji bi mogao biti u budućnosti glavni Savez? Taj bi Savez mogao organizovati sreska Udruženja gdje ih još nema, a budu potrebna!

Mišljenja sam, da organizacija ilmije ide uporedo sa teritorijalno-administrativnim jedinicima vjersko- prosvjetne naše uprave..

Što prije treba izraditi Pravila Saveza, koja će prihvatiti delegati postojećih Udruženja i sve pripremiti za redovnu funkciju Saveza. Inicijativu neka dade ma ko, a najpogodnije je Udruženje Džemat. Imama, koje ima svoje sjedište u Sarajevu. Na njegov poziv će se, vjerujem javiti i odazvati postojeća Udruženja.

To bi bio najlakši i najbrži način, u današnjim okolnostima, pa da se ilmijja organizuje i nestane ove sadanje neizvjesnosti, praznine i previranja u pojedinim mjestima i u pojedinim zvanjima!

Svi možemo nešto, pojedinačno malo, a ovako ništa ne možemo postići.

O-dža.

Halifa Hazreti Ebu-Bekir

(Nastavak.)

Jemen i Esved-el-Ansi.

Pošto je stanovništvo Jemena primilo Islam, Božji Poslanik im postavi za namjesnika Bazana, koji je ranije bio namjesnik perzijskog kralja u Jemenu. Ovaj je ostao namjesnikom Jemena sve do svoje smrti. Iza njega Božji Poslanik postavi namjesnikom San'e njegova sina, a u ostalim krajevima Jemena postavi druge namjesnike. Jemen bude podijeljen u deset upravnih područja. Božji Poslanik postavi Muaz-bin-Džebela kao učitelja, koji je u toj misiji putovao ovim upravnim područjima Jemena.

Prije nego je Božji Poslanik preselio u vječnost, digne se u plemenu Ans, jednom od plemena koja su pripadala kahtanskim plemenima, neki čovjek kome bijaše ime Esved i počne se izdavati za poslanika. Jedan dio jemenskih Arapa počne ga slijediti i on ih povede u Nedžran te ga osvoji. S njim je bilo veliko mnoštvo naroda. Zatim pođe na San'u i stupi u borbu sa njenim namjesnikom te osvoji San'u popali je i poruši. O ovome bude obaviješten Božji Poslanik. Jemen se tada bijaše podijelio u dva dijela. Jedan dio je vjerno slijedio Islam, a drugi dio je bio prihvatio Islam, ali se kasnije odmetnuo. Božji Poslanik uputi pismo Veber-bin-Bahnesu i njegovim sinovima naređujući im da ustanu u obranu svoje vjere i da stupe u borbu sa Esvedom i onemoguće ga u njegovom razornom radu. Esved bude poražen i u borbi ubijen. Poslije njegova ubistva se svijet saglasi se namjesnikom Jemena postave Muaz-bin-Dežeba i povjere mu upravu nam Jemenom. O tome napišu pismo Božjem Poslaniku i obavijeste ga o svojim zaključcima. Izaslanici Jemena su stigli u Medinu ono jutro kad se Božji Poslanik preselio u vječnost. Pošto su stanovnici Jemena saznali za smrt Božjeg Poslanika ponovno se odmetnu. Muhadžir-bin-Umejje bude poslat protiv ovih odmetnika, povrati San'u i zarobi vođe odmetnika Kajs-bin-Abdi Jeguse i Amr-bin-Ma'dikeriba. Konačno Jemen bude umiren. Muhadžirovu vojsku su u ovoj borbi naročito pomogli starješina plemena Kinde, Ez'as-bin Kajs i Ikrime sa svojom vojnom ekspedicijom.

Ebu-Bekir je sa naročitom odlučnošću postupio u ovom admetničkom pokretu. Tu se pokazala njegova velika državnička mudrost i sposobnost. Da bi ovaj pokret suzbio, nije prezao ni pred kakovim žrtvama. Bio je neumoljiv i ništa ga nije moglo smesti da uguši ovaj opasni pokret, koji je prijetio da Arape ponovno baci u vrtlog plemenskog razdora i svađanja. Nastojao je da taj pokret u zametku uguši dok su još bile svježe uspomene na rad i djelovanje Božjeg Poslanika, koje su se bile tako duboko usjekle u duše arapskog naroda. Ebu-Bekir je u tom radu pokazao neviđenu odlučnost i naročitu sposobnost u formiranju vojnih ekspedicija, koje je otpremao protiv odmetnika. Njegova vojna izvještajna služba je bila savršeno organizovana i stalni dodir sa pojedinim vojnim zapovjednicima je omogućio brzu kapitulaciju odmetnika. Ovi veliki uspjesi postignuti u jednom nevjerovatno kratkom vremenu govore o jednoj velikoj i energičnoj volji i sposobnosti halife Ebu-Bekira, koji je u najkritičnijim časovima po Islam znao sačuvati prisebnost, odlučnost i nepokolebivost. U ovim teškim časovima je Ebu-Bekir naročito znao održati disciplinu i sve se pokoravalo njegovoj željeznoj volji. Tražio je od svakoga da svoju dužnost savjesno ispunjava i da se pokorava odredbama predpostavljenih organa. Ovu njegovu odlučnost nam vrlo dobro prikazuje ovaj događaj. Ebu-Katade, jedan od najodličnijih ashaba, koji je imao odlučan utjecaj u Halidovoj vojsci i bio njegov glavni savjetnik, napustio je svoju dužnost pošto je Halid ubio Malik-bin-Nuvejreta i vjenčao njegovu udovicu. Otišao je da o ovom izvjesti Ebu-Bekira. Bbu-Bekir se radi toga žestoko rasrdi i ukori Ebu-Katadeta. Nije pokazao nikakve blagosti pa da ga ostavi, nego mu strogo naredi da se povrati Halidu i zabrani mu da makar iz kakvog razloga napušta vojsku bez dozlove svog predpostavljenog zapovjednika. Tu mu nije pomogao ni njegov visoki položaj koga je zauzimao među muslimanima, niti njegovo dugogodišnje drugovanje sa Božjim Poslanikom. I hazreti Omer je tražio da se Halid kazni za ovaj svoj postupak, ali to Ebu-Bekir nije htio učiniti, jer se sa opravdanjem bojao da bi radi toga mogla nastupiti blabos i malaksalost u vojsci, da bi se mogla narušiti disciplina, pa ga je radi toga ispričao i ako je naglasio da se sa svojim postupkom odriješio o svoju dužnost. Dakle u ovim momentima je Ebu Bekir nastojao da sačuva disciplinu pod svaku cijenu ne dopuštajući nikome da samostalno postupa, nego je tražio od svakoga da se pokorava predpostavljenim organima.

(Nastavit će se.)

MUSLIMANI U FINSKOJ.

»Kairski »El Feth« donos jedan kraći članak u kome ističe da je neki Abdul Maksud efendija putujući po sjevernoj Rusiji došao i u Helsingfors glavni grad Finske gdje je došao u dodir s muslimanima u Helsingforskoj džamiji klanjao. U Finskoj živi oko 900 muslimana, a od ovih 200 u samoj prestonici koji imaju i svoju lijepu džamiju. Uz džamiju se nalazi i vjerska škola gdje se djeca podučavaju vjerskoj obuci a u pozadini džamije nalazi se jedna pregrada u kojoj žene klanjaju.

PROTIV ISELJIVANJA MUSLIMANA IZ BUGARSKE.

U listu »Medenijet« koji izlazi u Sofiji napisao je advokat iz Kromovgrada Saradnov Todor članak pod naslovom »Zar može biti ovolike gluposti u XX. vijeku«. U članku ovaj bugarski patriota najoštrije ustaje protiv iseljavanja bugarskih muslimana u Tursku i to naziva nevjerovatnom gluposti. Itiče sve nevolje kojima su ovi iseljenici izloženi i apelira na vjerske muslimanske vlasti kao i na civilne vlasti da stanu na put ovoj nevolji kojoj se muslimani Uugarske izlažu.

Za naše žene

HAZRETI AIŠA.

Život hazreti Aiše je najsjajniji primjer veličine do koje se je muslimanska žena mogla uspeti. Supruga Božijeg Poslanika, Njegov nerazdruživi drug, a poslije Njegovog preselenja u vječnost, predstavnik savršenog islamskog ćudorednog i društvenog života. Ona je kćerka nerazdruživog druga Alejhiselamova Hazreti Ebu Bekira. Ova velika žena u sebi je sabrala sve najveće duševne vrednote, da tako posluži kao primjer svim budućim mislimanskim pokoljenjima. Život i rad ove velike žene proučavali su mnogobrojni učenjaci. Da bi našoj Muslimanki pružili primjer pravog i istinskog muslimanskog života kako treba, da žena živi i da se vlada, odlučili smo za naše čitateljke u listu donositi životopis ove velike žene, kako ga je u svom djelu o hazreti Aiši iznio poznati muslimanski istoričar Sulejman Nedvija. Ovo djelo je pisano na urdujskom jeziku, a na turski ga je preveo poznati turski vjerski pisac i historičar Omer Rida.

I. DIO.

PRVI DANI IZ ŽIVOTA HAZRETI AIŠE.

»Njeno ime, rod i porodica«.

Hazreti Aiša je poznata po nadimku »Sidika« t. j. ljubiteljica istine. Nosi časni naziv »Majke pravovjernih«, a nosi također i nadimak Umu abdillahi. Ovaj nadimak je dobila po Abdulahu sinu svoje sestre Esme, koji je bio sin velikog ashaba Zubejra. Kod Arapa je ovaj naziv smatran znakom plemstva. Pošto hazreti Aiša nije rodila nijedno dijete, obratila se Božjem Poslaniku da joj On odredi kakav će i po kome će nadimah uzeti. Božiji Poslanik joj je rekao da taj nadimak uzme po svom sestriću Abdulahu, te je tako ona pod ovim nadimkom Umi abdilah i poznata. Otac hazreti Aišin je Ebu Bekir, koji je prozvan Sedik (istinoljubiv). Njezina je majka Umi Ruman. Hazreti Aišini su djedovi sa očine strane ovi: Ebu Kuhafe, Amir, Omer, Kab, Sad, Teim, Mure, Kab, Luej, Galib, Fihr i Malik. Njezini djedovi po majci su: Amir, Uvejmir, Abdi Šems, Attab, Uzejne, Sebi't, Dehman, Haris Ganem Malik i Kinane. Hazreti Aiša po ocu pripada plemenu Kureiš, a po materi plemenu Kinane. Hazreti Aiša po svom ocu dolazi u srodstvo sa Božijim Poslanikom u osmom pokoljenju, a sa majčine strane u 12-tom pokoljenju.

Otac hazreti Aiše je umro 13 g. po H. a njezina majka prema tvrđenju većeg broja historičara 6-ste godine. Ali ova tvrdnja neće biti tačna. Utvrđeno je raznim hadisima da je Umi Ruman živila sve do vlade Hazreti Osmana. Šeste godine po H. za vrijeme poznata događaja koji je u istoriji Islama poznat pod imenom »Ifk« ili »potvora« Umi Ruman je bila živa. Isto tako se autentično tvrdi da je bila na životu i 9. godine po H. Ovo su navodi koji se također i u zbirci hadisa, Buhariji ističu. Prema svim podatcima može se ipak utvrditi da je majka hazreti Aiše živila sve do vlade hazreti Osmana.

(Nastavit će se.)

Lirika Saita Orahovca[1]

Vihori Uzdaha 1928.
Nemirne Svjetiljke 1930.
Motivi iz Bosne 1931. i 1933.
Usponi 1933.

Ja neću da govorim o Saitu Orahovcu kao pjesniku. Hoću da objasnim njegovu liriku. Naročito da naglasim. Sait Orahovac je mlad, a već je izdao pet zbirki više manje dobrih pjesama. Ponekad se čovjek začudi, kako jedna sasvim mala, nedoučena mladost može da bude ozbiljna i kako su stvari jednom mladom mozgu objednom i iznenada jasne. Prava je rijetkost da mlad pjesnik obiluje zrelošću misli, koja je ipak redovno, plod invencije jako disciplinovane razumom, razvijenom inteligencijom, znanjem i vještinom logičnog i sažetog izražavanja. Kad čovjek ima 17 godina — toliko mu je bilo godina, kad je izdao prvu zbirku »Vihori uzdaha« — to mu je teško. Ali ovaj mladi pjesnik — sada mu je 26 godina — ima tog naročitog dara. On misli zrelije nego mnogi stariji pjesnici; njegov smisao za cjelinu, smisao za ocjenjivanje ideja i materije, neobično je i snažno razvijen, dok poetički skelet obiluje smislom za ritam, melodičnost snagu i davanje tona stihu:

»Siroto moja, djevojko neznana,
O zašto si me na uranku srela
Molećim glasom: »Gospodine daj mi.
Podari... već sam od gladi uvela,«

»Zašto kad i ja prosjak sam ko i ti,
Samo si moje osvježila rane,
Ujela dušu, da ko guja sikti,
Raznila srce, vene rastrgane, —
(Iz zbirke »Usponi.«)
(Prosjakinji.)

Zaboliće vas iskrenost koja provejava u svakoj njegovoj pjesmi. Iskrenost koja bi trebala da bude u manjoj mjeri. Bolno i iskreno pjesnik se obraća djevojci koju je tek upoznao:

»Gluma, sve je gluma, devo, da li to znate,
Da sve što vam pričam sve su, sve su laži.
Gluma, sve je gluma, jer pohlepnost traži,
Da mi vaše telo za trenutak date«.

— »Ali moral? Moral! Ko se o tom brine,
Jer on ne postoji, a ni duša čista.
Moral, zar u eri kad se samo gine
Za novcem i htenjem: biti Egoista«.
(Iz zbirke »Nemirne Svetiljke«.)
(Gluma.)

Ili »kao voda sa gorkog izvora uhvaćena u modri porculanski krčag, tako i ljubavni deseterac iz naroda pjenuša u osjećanju i iskrenom nadahnuću g. Orahovca« — kako kaže u predgovoru njegove zbirke »Motivi iz Bosne« g. Jovan Palavestra. Za primjer neka nam služi pjesma »Razgovor«:

— Ti ga, drugo, voliš preko mjere
Siromah je, okani se toga!
— Kod sarafa prodaću bisere
Pa ću poći za sevdaha svoga,
Jer ko dušu volim ga be mjere!

— Ali drugo, znaj, što kažem ja ti:
S njim te neće ogrijati sreća!
— Nije sreća merdžan i dukati
Jer i zimi postoje proljeća,
A za sreću nezna ko ne pati.
(Iz zbirke »Motivi iz Bosne«.)

O Saitu Orahovcu se u posljednje vrijeme mnogo govorilo. Čitajući njegove pjesme daje nam se prilika, da pobliže poznamo ovog pjesnika, zajedno sa njegovom lirikom i njegov život, koji su u vrlo tijesnoj vezi.

Orahovac je u glavnom pjesnik društvene lirike. Grad, selo, fabrike, polja, šume, građani, seljaci i sve što je u vezi sa društvenim životom, to je lirski teren Saita Orahovca. Njegova lirika nije pesimistička i on ne pjeva o uzaludnosti, o besmislici svega. nego nosi u sebi jednu čvrstu vjeru u mogućnost mijenjanja ovog nezgodnog života. Naša generacija je naučila i još nešto drugo. Ona je naučila da se, iako je život težak, protiv toga može boriti, i da se u tome može i mora pobijediti. To je lirika (i književnost) u kojoj život današnjeg čovjeka dobija svoj određeni smisao: »Zašto živimo mi?... Naravno, ne zato da samo sa strane posmatramo kako se drugi bore i kako zadobijaju pobjede, nego i zato da se i sami borimo i da pobjeđujemo«. Za istinitost ovih riječi služi nam njegova pjesma »Vučjak«:

Vučjak sam mladi, oči su moje
Ko oči lokomotive,
I kandže imam slične u tigra,
Da skoljem strvine žive.

Strvine ljudske, taj gnoj i talog,
To meso, ogavno smradno,
Toga dvonošca podlog, a malog
Toga akrepa gadnog,

Da skoljem, velim, da iz tog klanja,
Društvo se rodi mlado,
Društvo kičmeno, puno saznanja,
Društvo, što nije stado.
(Iz zbirke »Stihovi raba Saita.«)

Ova njegova najnovija zbirka iako je došla bez ikakve reklame i sa napomenom samoga Orahovca: »Ovi su stihovi napisani prije nekoliko godina. Njihov publicitet je uslovljen iznimnim okolnostima i radi toga ih pisac ne smatra svojom pravom pjesničkom legitimacijom i stvarnim pogledom na život i umjetnost«, mora naići na lijep i dobar prijem, jer po vrijednosti i kao takova prevazilazi mnoge zbirke, koje su se pojavile na našem književnom tržištu u posljednje vrijeme. U zbirci se nalazi petnaest pjesama na trideset i dvije strane džepnog formata. Ova zbirka pjesama je tehnički dobro opremljena i prevazilazi dosadašnje njegove zbirke u tom pogledu. (Štampane su u Sarajevu u štampariji Omera Šehića.)

Muhamed Ajkić.

[1]) Ovo je jedna odlomak iz još neobjavljene knjige g. Muhameda Ajkića: »Lirski portreti« (Dizdar, Orahovac, Konjičanin i Dobardžić), koja će uskoro izaći iz štampe.

PRIVREDA:

UREDBA O OTPISU PORESKIH DUGOVA

Stupila je na snagu Uredba o otpisu poreskih dugova.

Ima u svemu 4 člana (paragrafa), a svrha joj je da olakša platež onim dužnicima, koji žele poreski dug otplatiti (u cijelosti ili djelimično) do konca veljače 1936. Po prijašnjoj Uredbi bilo je dužnicima dozvoljeno da zaostali (do god. 1932.) porez plate u 12 godina, dakle, počam od god. 1936. pa do uključivo god. 1948. i to u podjednakim obrocima. Nova Uredba predviđa ova olakšanja: Za dužni obrok (ratu), koji dospijeva tokom god. 1936., ako se otplati već do konca veljače 1936. plaća se 89 posto (t. j. umjesto 100 dinara plaća se 89 dinara. Za obrok koji dospijeva tokom:

god. 1937.	80	posto
„ 1937.	71	„
„ 1939.	63	„
„ 1940.	56	„
„ 1941.	50	„
„ 1942.	45	„
„ 1943.	40	„
„ 1944.	36	„
„ 1945.	32	„
„ 1946.	28	„
„ 1947.	25	„
„ 1948.	23	„

Dakle, ako netko želi do konca veljače 1936. otplatiti sav svoj zaostali dug (iz ranijih godina do 1932.), to će platiti za svakih 100 dinara samo 23 dinara.

Izmjena u uredbi o zaštiti zemljoradnika. Dužnici-zemljoradnici, koji su izgubili pravo na zaštitu, zbog nedavanja mjenica, mogu ponovno dobiti tu zaštitu, ako do konca ove godine polože vjerovnicima novu mjenicu sa prijašnjim potpisima, ili sa potpisima drugih osoba (žiranata) sa jednakom kreditnom sposobnosti.

NABAVKA 208 PARI CIPELA.

Na dan 10. decembra ov. god. održaće se druga usmena licitacija za nabavku 208 pari cipela od crnog boksa za službenike državne policije u Skoplju. Uslovi se mogu dobiti u Zapovjedništvu državne policijske straže u Skoplju.

NABAVKA ŽIVOTNIH NAMIRNICA.

Državni higijenski zavod u Sarajevu nabaviće putem ofertalne licitacije na dan 6. decembra ov. god. izvjesnu količinu životnih namirnica. Pravo na nadmetanje imaju domaće firme.

Uslovi licitacije mogu se vidjeti u Ekonomatu Higijenskog zavoda svaki dan od 8 do 2 sata po podne. Količina nabavke životnih namirnica može se vidjeti u Službenim novinama »Narodno Jedinstvo« broj 92. od 20. ov. mjeseca.

NABAVKA 100 VAGONA SUŠENOG KUKURUZA.

Sreske pripomoćne zaklade nabaviće putem ofertalne licitacije 100 vagona sušenog kukuruza, koje će se održati na dan 5. decembra ov. god. u kancelariji Otsjeka za poljoprivredni kredit u Sarajevu, zgrada Banske uprave III. kat soba br. 165. Ponudi se mora priklopiti uvjerenje plaćenog poreza, kao i uvjerenje o sposobnosti natjecanja.

ZAMJENA TALIJANSKIH NOVČANICA OD 1000 LIRA I OD 500 LIRA.

Talijanska je vlada odlučila da zamjeni sve talijanske novčanice od 1000 lira i od 500 lira koje se nalaze u inostranstvu u posjedu talijanskih i stranih ustanova i lica, koje stignu u Italiju do 26. novembra 1935. god. sa vrijednosnom pošiljkom upućenom od zainteresovanih lica na jednu od slijedećih Banaka: Banca d' Italia, Banco di Napoli, Banca Nazionale del Lavoro, Banco di Sicilia, Istituto San Paolo, Banco di Roma, Banca Commerciale Italiana i Credito Italiano, za račun Istituto Nazionalne Fascita degli Scambi con l' Estero; također će biti zamjenjene one novčanice koje će biti položene do 26. novembra 1935. god. kod Poslanstva Kraljevine Italije u Beogradu ili kod Kr. Talijanskih Konzulata u Jugoslaviji (Sarajevo, Ljubljana, Zagreb, Split, Dubrovnik, Šibenik, Sušak, Skoplje, Bitolj).

Poslije tog datuma Kr. Diplomatska i Konzularna Pretstavništva neće moći više da prime u polog novčanice od 1000 lira i od 500 lira, koje će biti zaplijenjene u slučaju pokušaja da ih se uvede u Italiju, bilo na koji način, poslije tog datuma.

Položeni iznos izvršen izravno preko gore navedenih Banaka ili neizravno t. j. preko Kr. Diplomatskih i Konzularnih Pretstavništva, biti će odobren u naročite račune bezkamatne i neraspoložive čije će odnosno otvorenje u Italiji biti saopšteno pojedinim zainteresovanim licima od Banca d' Italia preko naznačenih Kr. Pretstavništva.

Naslovnici gornjih računa moći će da budu ovlašteni da ih upotrebe u Italiju u pokretnim investicijama ili za isplatu određene robe, preduzeća ili poslova, uz prethodno ovlaštenje od ureda Sopraintendente al Cambio delle Valute.

Sarajevo, 20. novembra 1935./XIV°

Marcello Zuccolin,
Generalni Konzul Kraljevine Italije.

PREMJEŠTEN.

Ukazom Kr. Namjesnika, premješten je Mustafa Dogiadović, učitelj iz Višegrada u Zenicu.

Riješenjem generalnog direktora Državnih željeznica, premješten je Omer H. Tarević, saobraćajni činovnik IX. pol. grupe i šef stanice Vrhovine, Plitvička Jezera, za šefa stanice u Dobrljin.

UNAPREĐEN.

Ministar prosvjete unapredio je Mustafu M. Jahića, učitelja iz Tuzle u VIII. položajnu grupu.

UPIS U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački registar sreskog suda u Tuzli upisani su **Mustafa Buljubašić**, trgovac mješovitom robom iz Đakule srez Gračanica.

Hafiz S. Vaizović i drug **Mehmed Vaizović**, trgovci mješovite robe u Bos. Šamcu.

Fehim Kučukalić, trgovac suhim i sirovim voćem te svim zemaljskim proizvodima u Brčkom.

PREMJEŠTAJ SUDIJA.

U ime Njegovog Veličanstva Kralja, Kraljevski namjesnici postavili su: **Mustafu Kapetanovića**, sudiju okr. suda iz Tuzle, na sreski sud u Derventu po molbi.

Istim Ukazom premješten je **Muhamed Berbić**, sudija okr. suda iz Travnika, okružnom sudu u Tuzlu.

Riješenjem Bana Drinske banovine, premješten je **Dr. Hajrudin Džananović**, zdravstveni viši pristav banovinske bolnice iz Šabca, sreskom načelstvu u Visoko, po potrebi službe.

Riješenjem Ministra financija, premješten je **Mehmed Kahvedžić**, poreznik iz Tuzle u Poresku Upravu u Žepče, po potrebi službe.

Istim riješenjem, premješten je **Hamid Imamović**, pomoćni poreznik iz Tuzle, u poresku Upravu u Fojnici.

IZGUBILI NAŠE DRŽAVLJANSTVO.

Na osnovu § 28. Zakona o državljanstvu, izgubili su naše državljanstvo: **Osman Husein Mehmedović** iz Koraja, srez Bijelina, koji se nalazi u Budimpešti i **Omer Herić** iz Janje srez Bijeljina, koji je nalazi u Kairu (Egipat).

UPISATI U TRGOVAČKI REGISTAR.

U trgovački registar okr. suda u Travniku, upisala se je firma **Hakija Kapetanović**, trgov. mješovite robe i zemaljskih proizvoda sa sjedištem u Surijan Bočcu, srez Mrkonjić Grad.

ŠPORTSKA NATJECANJA U BANJOJ LUCI.

Na inicijativu dnevnika »Vrbaskih Novina«, koji izlazi u Banjoj Luci, održan je konkurs za najboljeg igrača futbala postojećih klubova za teritoriju Vrbaske banovine. — Na tome natjecanju istakla su se i dvojica muslimana i to, g. Hamdija Džumhur, bek šport. kluba »Save« iz Bos. Gradiške i g. Hazim Čaušević bek »Građanskog« sport. kluba iz Prijedora.

Za natjecatelje bile su 3 nagrade. Prva nagrada je bila pehar g. Bana Vrbaske banovine, druga je nagrada pehar »Vrbaskih Novina, a treća nagrada je elegantna tabakera sa priborom.

Drugu nagradu pehar »Vrbaskih novina« dobio je g. Hamid Džumhur, a treću Hazim Čaušević.

Ove nagrade su predate dobitnicima na svečan način.

SVEČANA PROSLAVA LEJLEI BERATA U BANJALUCI.

U Banjoj Luci je na vrlo svečan način proslavljena noć Lejlei Berata, to jest petnaesta noć Šabana. Uoči toga velikoga dana, minareta svih džamija u Banjoj Luci su bila iluminirana velikim brojem sijalica i blijeŝtila su u moru svjetla. Džamije su bile dupkom pune vjernika. Na najglavnijoj Ferhatpašinoj džamiji i na Vakufskom povjerenstvu vijale su se zelene zastave u znak svečanosti.

Cijela Banja Luka a i privatni islamski domovi su bili u znaku vjerskih svečanosti.

OTVORENJE GRAĐANSKE ŠKOLE U SANSKOM MOSTU.

Odobrenjem g. Ministra prosvjete, otvoriće se građanska škola u Sanskom Mostu još u decembru ov. god.

U školu se je do sada upisalo oko 60 učenika.

Otvorenjem ove škole u Sanskom Mostu, udovoljilo se je jednoj velikoj prosvjetnoj potrebi ovoga kraja.

OSNIVANJE STALEŠKE ORGANIZACIJE OPĆINSKIH SLUŽBENIKA U BOS. GRADIŠKI.

Polovicom mjeseca oktobra ov. god. održata je konferencija općinskih službenika sreza Bos. Gradiška pod predsjedavanjem Ibrahim-Fevzi Alagićem, općinskim bilježnikom iz Bos. Gradiške.

Konferencija je bila brojno posjećena, pa je nakon svestrane diskusije po ovom pitanju usvojeno, da se odmah pređe na osnivanje staleške organizacije, te je za predsjednika izabran predsjedavajući g. Alagić. Poslije toga se prešlo na biranje jednog delegata za banovinski savez, pa je i taj izbor pao na g. Alagića, koji kao delegat treba što bolje da se zauzme oko unapređivanja interesa općinskih službenika. Ovoj konferenciji je prisustvovao i sreski načelnik iz Bos. Gradiške.

JEDNA DRSKA PODVALA.

Ovih dana jedna klika nesavjesnih ljudi, širila je po gradu tendencioznu vijest, da se je pokrstio jedan naš ugledni intelektualac-musliman, koji se sada nalazi na studijama u inostranstvu.

Svrha ovog odvratnog podvaljivanja je očigledna, da se u njegovoj odsutnosti na ovaj podli način ubije njegov ugled, koji on već odavno uživa u našem muslimanskom svijetu. Ovoj kliki zavidljivaca — koja na sve moguće načine hoće da bez rada zauzima položaje — smeta dobar rad svakog, koji bi mogao škoditi njihovim ambicijama, te su eto uzeli na cilj i jednog vrijednog muslimana, koji je odsutan, da bi tu odsutnost iskoristili.

Taj naš omladinac je od svojih prijatelja izvješten o tome, šta ga je mnogo kosnulo, te je odmah zamolio svoje prijatelje, da mu dostave imena ljudi, koji ga na ovaj način kompromituju, kako bi tu stvar predao sudu, gdje će se raskrinkati klika podlaca.

Baš ovih dana taj omladinac u inostranstvu polaže svoj zadnji ispit, za doktorat političko-finasijskih nauka, iza čega se opet vraća u našu sredinu, koja ga željno očekuje, da nastavi svoj započeti i plodni rad u našoj muslimanskoj sredini, a dotle se upozorava naša javnost da ne nasjeda intrigantima.

Jedan posmatrač.

PONIŠTENA OSUDA PRVOSTEP. VLASTI O ZABRANI PRODAJE PRODAVAONICI »BATA« U NOVOM SADU.

Mi smo u jednom od naših prošlih brojeva donijeli noticu o zabrani prodaje i rada »Bate« u Novom Sadu, koju je osudu donijelo Gradsko poglavarstvo. Međutim je to riješenje o zabrani rada poništila Banska Uprava Dunavske banovine na žalbu Batinog poslovođe kao i samo tvrtke »Bate«, jer da zabrana nije na zakonu o. r. osnovana.

JEVREJSKE FIRME ISKLJUČENE OD LIFERACIJA ZA BEČKU OPĆINU.

Sve više se množe vijesti o isključenju jevrejskih firmi od nabavki za bečku gradsku općinu. Bečka gradska uprava, koja raspolaže sa godišnjim budžetom od nekoliko milijuna šilinga, bila je prije veliki potrošač robe i od jevrejskih preduzeća. Sada je to prestalo. Resor nabavki kod bečke gradske općine ima Dr. Krese, koji je u nebrojenim izjavama dokazao antisemitski stav prema jevrejskim preduzećima.

TRAGIČNA SMRT POKĆERKE KEMAL PAŠE.

Na pruzi Kalais—Pariz, ispala je iz voza pokćerka predsjednika Turske Republike i na mjestu ostala mrtva.

MERHUM HUSEINBEG ZULFIKAR PAŠIĆ.

11. novembra uoči mubarek večeri preselio je na ahiret u 97-moj godini života Hadži Huseinbeg Zulfikarpašić, ostavljajući iza sebe preko 100 direktnih potomaka razasutih po svijetu.

Ko je jedanput prošao kroz Foču, ako nije posjetio ovoga uglednog i markantnog starca, taj je morao da čuje mnogu anegdotu iz njegova plemenitog života, jer se je svaki Fočak s njime ponosio i o njemu kao o velikoj rijetkosti pričao. Koliko su Fočaci svoga Huseinbega cijenili i poštivali najbolje nam svjedoči velika i nezapamčena dženaza na kojoj su uzeli učešća osim mnogobrojnog građanstva bez razlike vjere i staleža i mnogi ugledni domaćini sa sela. Na mezaru sa rahmetlijom Huseinbegom oprostio se je ispred pravoslavnih sugrađana g. Milan Hadživuković, njegov najbliži komšija. Na mezaru govorio je i g. Mirko Vojvodić direktor građanske škole koji je isticao omladini Huseinbegov život i rad. Gosp. Vojvodić je u svom govoru iscrpno ocrtao život i rad merhum Huseinbegov u našoj bližoj narodnoj istoriji. Podvukao je njegov patriotski rad i istakao da taj njegov rad treba da posluži kao primjer bratske sloge i ljubavi. Naglasio je da su baš te njegove vrline i pribavile mu onako veliko poštovanje njegovih mnogobrojnih znanaca i poštovalaca. Gosp. Vojvodić je završio svoj govor ovim riječima:

»Mnogopoštovani Huseinbeže!

Ti se oduži i Otadžbini i svome kraju i svojoj porodici. Ti si osvijetlio mladim naraštajima puteve života. Od svih si zasluživao priznanje i zahvalnost i mi smo svi čini mi se — bez izuzetka došli, da ti ih bez imalo rezerve ukažemo.

U tom znaku i ja sam progovorio ovo nekoliko riječi sa željom, da tvoja dobra duša nađe vječnoga odnora u džennetu!«

Porodici merhum Husejinbegovoj neka Svemogući udijeli sabri-džemil, a dobrom rahmetliji firdevši-ala-džennet!

Rahmetullahi alejhi, rahmeten vasiah!

Vlasnik i urednik: Hafiz Muhamed Pandža. — Plativo i utuživo u Sarajevu. — Za »Novu Tiskaru« Vrček i drug: Stjepan Vrček.